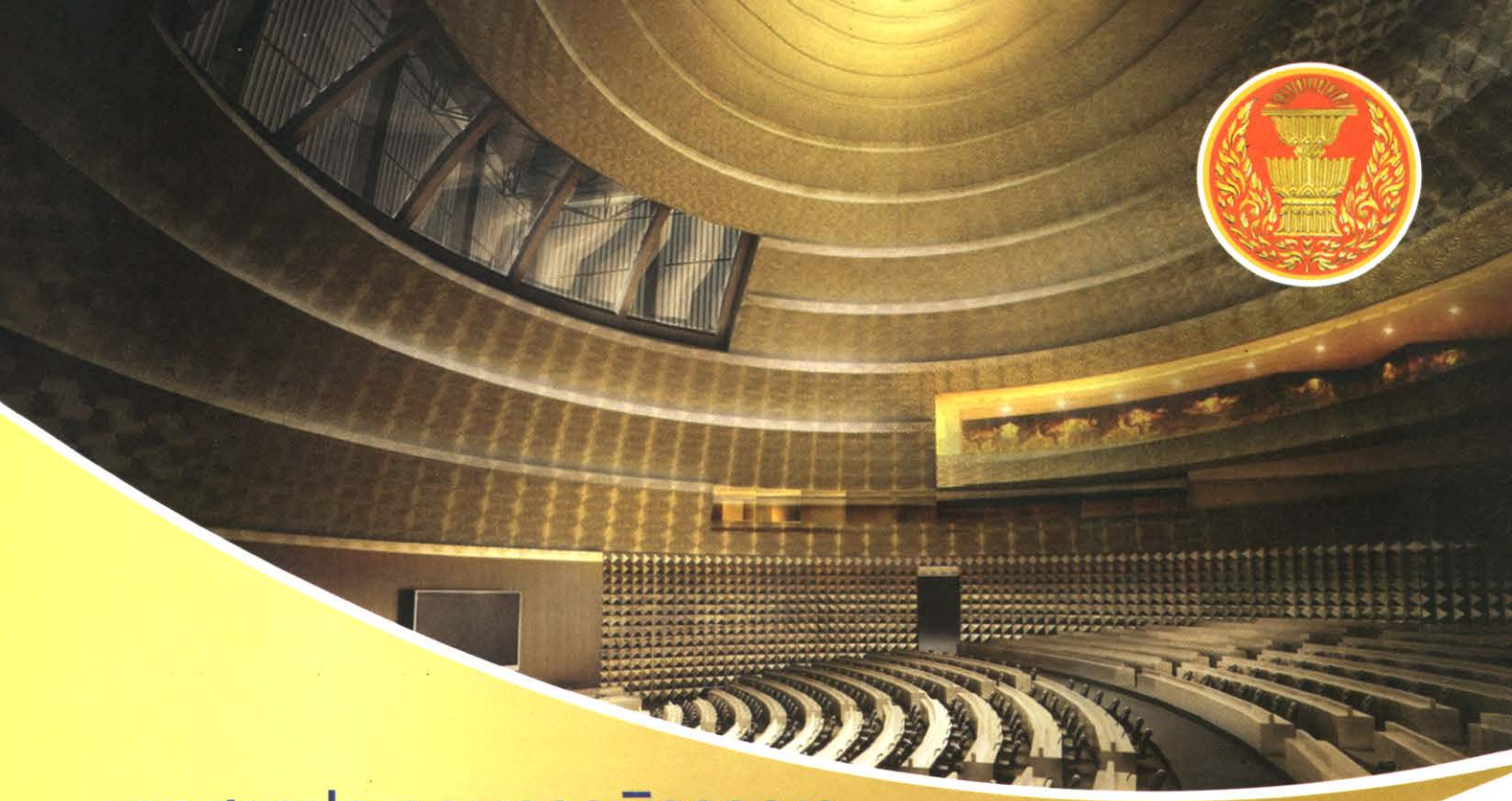

เอกสารประกอบการพิจารณา

ญัตติ

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ของประเทศไทย หรือการสร้างแนวป้องกันกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่ประสบปัญหากำลังจะจมบาดาล

อ.พ. 18/2566 สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

อ.พ. 18/2566
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร 0 2242 5900 **ต่อ** 5730, 5740, 5750

ญัตติ

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา การจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ของประเทศไทย หรือการสร้างแนวป้องกัน กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่ประสบปัญหากำลังจะจมบาดาล

(นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด **ญัตติ** หรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา กรรมาธิการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ที่สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมาณิช อินทฉิม	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
นายทนงศักดิ์ สุระคำแหง	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 1

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายโชคสุข กรกิตติชัย	วิทยากรเชี่ยวชาญ
นางสาวอารุณี ชัยสุวรรณ์	นิติกรชำนาญการ
นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางเมฑาพร กาญจนินทุ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

ตุลาคม 2566

บทสรุปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประเทศไทยเคยมีแนวคิดจะย้ายเมืองหลวงมาตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมาในสมัยรัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ได้มีการเสนอย้ายไปยังอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และในขณะที่นายสมัคร สุนทรเวช สมัยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอให้ย้ายไปจังหวัดนครปฐม และในสมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร (ในขณะนั้น) มีการเสนอให้ย้ายไปยังอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จนมาถึงสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีคำสั่งให้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปศึกษาการย้ายเมืองหลวง เพราะกรุงเทพมหานครมีปัญหาการจราจร โดยแผนการศึกษามีการเสนออำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก และขยายเชื่อมกับอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ในอดีตมีหลายประเทศที่มีการย้ายเมืองหลวงด้วยเหตุผลที่ต่างกัน ทั้งเหตุผลด้านการเมืองการปกครอง รวมถึงเหตุผลด้านความมั่นคง การย้ายเมืองหลวงเป็นการตอบสนองยุทธศาสตร์การสร้างชาติรูปแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าผู้นำประเทศมองเห็นว่าจะได้อะไรกับการย้ายเมืองที่เป็นศูนย์กลางการปกครองนั้น ๆ ซึ่งนับเป็นการลงทุนที่ใช้ต้นทุนสูงในการสร้างพื้นที่ใหม่ และทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิม

กรุงเทพฯ และปริมณฑลอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 1.5 เมตร มีลักษณะเป็นแอ่ง และมีการทรุดตัวของแผ่นดินลงทุกปี ยิ่งไปกว่านั้นสถานการณ์โลกร้อนทำให้น้ำทะเลสูงมากขึ้นทุกปี กรุงเทพฯ และปริมณฑลจึงอาจประสบปัญหาน้ำท่วมอย่างถาวร

ดังนั้น เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหากรุงเทพฯ และปริมณฑลที่อาจประสบปัญหาน้ำท่วมอย่างถาวร จึงได้มีการเสนอญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ของประเทศไทย หรือการสร้างแนวป้องกันกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ประสบปัญหากำลังจะจมบาดาล

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

		หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร		**ก**
ส่วนที่ 1	- หลักการและเหตุผล ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ของประเทศไทย หรือการสร้างแนวป้องกันกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่ประสบปัญหากำลังจะจมบาดาล (นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นผู้เสนอ)	1-1
ส่วนที่ 2	บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3	ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
	- ข้อมูลประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี 2565	3-1
	- ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัยของกรุงเทพมหานคร	3-4
	- สาเหตุน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร	3-6
	- ข้อมูลน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2565	3-8
	- ระบบระบายน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังเนื่องจากน้ำฝนของกรุงเทพมหานคร	3-9
	- งบประมาณในการป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร	3-13
	- การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครของอดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	3-14
	- ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขผลกระทบจากน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ปี 2566	3-15
	- ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการแก้ไขน้ำท่วมกรุงเทพมหานครจากนักวิชาการ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง	3-18
	- กรณีการย้ายเมืองหลวงในต่างประเทศ	3-26
	- จังหวัดที่เคยถูกเสนอให้ตั้งเมืองหลวงใหม่หรือเมืองหลักที่ 2	3-30

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ของประเทศไทย หรือการสร้างแนวป้องกันกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ประสบปัญหากำลังจะจมบาดาล

(นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ของประเทศไทย หรือการสร้างแนวป้องกันกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่ประสบปัญหากำลังจะจมบาดาล

เหตุผล

ด้วยกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตั้งอยู่ในพื้นที่สามเหลี่ยมลุ่มน้ำเจ้าพระยา (Chao Phraya River Delta) อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 1.5 เมตร มีลักษณะเป็นแอ่ง มีชั้นดินเหนียวหนา 15 เมตร มีการสูบน้ำบาดาลออกไปใช้ปริมาณมาก ทำให้แผ่นดินทรุดตัวลง ยิ่งไปกว่านั้นสถานการณ์โลกร้อนน้ำทะเลท่วมสูงมากขึ้นทุกปี ภายในทศวรรษนี้ น้ำทะเลอาจเพิ่มสูงขึ้นถึง 2 เมตร แปลว่ากรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะประสบปัญหาน้ำท่วมอย่างถาวร ส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

ประเทศไทยเคยมีแนวคิดจะย้ายเมืองหลวงมาตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์ ในสมัยรัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เสนอย้ายไปอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และขณะที่นายสมัคร สุนทรเวช สมัยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอให้ย้ายไปจังหวัดนครปฐม และในสมัยรัฐบาลของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร (ในขณะนั้น) มีการเสนอให้ย้ายไปยังอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จนมาถึงสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีคำสั่งให้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำการศึกษาการย้ายเมืองหลวง เพราะกรุงเทพมหานครมีปัญหาการจราจร โดยแผนการศึกษามีการเสนออำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก และขยายเชื่อมกับอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

การที่ประเทศไทยจะย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ ไปพื้นที่อื่นอาจทำได้ยาก แต่ด้วยจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยอย่างหนาแน่น ต้องเผชิญกับหลากหลายปัญหา อีกทั้งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เสี่ยงน้ำท่วม ภายใน พ.ศ. 2593 โดยเฉพาะกรุงเทพฯ อาจประสบปัญหาน้ำท่วมอย่างถาวร เพราะแผ่นดินทรุดปีละประมาณ 1.5 มิลลิเมตร จึงอาจเป็นอีกหนึ่งเหตุผลในการย้ายเมืองหลวง

ในการย้ายเมืองหลวงหรือการจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ได้มีนักวิชาการให้ความคิดเห็น ดังนี้

รองศาสตราจารย์เอนก ศิริพานิชกร ที่ปรึกษาคณะกรรมการสาขาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (วสท.) มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยในการย้ายเมืองหลวง แต่กรุงเทพฯ จะต้องพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เพื่อป้องกันภัยคุกคามทั้งหมด และระบบการขนส่งจะต้องมีระบบรางเพิ่มขึ้นให้ครบ

ในประเด็นที่กรุงเทพฯ มีความเสี่ยงจะจมบาดาลเพราะแผ่นดินทรุด น่าจะเป็นไปได้ยากเพราะไม่มีการสูบน้ำบาดาลมานานแล้ว ทำให้พื้นที่กรุงเทพฯ ไม่ทรุดมากเหมือนสมัยก่อน และจากที่ทำงานด้านวิศวกรรมโยธามานานยังไม่ค่อยเห็นปัญหาในเรื่องนี้ และปัจจุบันกรุงเทพฯ พัฒนาไปมาก จึงควรต้องเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชน โดยเวลาเดินทางแล้วไม่ได้สิ้นสุดเพียงเส้นทางเดียว ควรเชื่อมไปจุดต่าง ๆ ได้

ส่วนปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ ส่วนหนึ่งเกิดจากระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา เนื่องจากสันดอนสูงเป็นตะกอนสันทรายบริเวณปากอ่าว เมื่อปริมาณน้ำมามากเป็นสาเหตุน้ำท่วมไปถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปัญหาน้ำทะเลหนุนสูงในกรุงเทพฯ จนเอ่อล้นเข้าชุมชน และกระทบกับการผลิตน้ำดื่ม ซึ่งจะต้องวางผังเมืองใหม่ โดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างที่รุกล้ำแม่น้ำ

อีกความเห็นหนึ่งเห็นว่าควรสร้างเมืองบริวาร โดยใช้รถไฟฟ้าความเร็วสูงเชื่อมกับจังหวัดใหญ่ ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชุมพร หรือจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นเมืองบริวารเชื่อมกับกรุงเทพฯ โดยย้ายหน่วยงานบางส่วนไป รวมทั้งภาคธุรกิจ เพื่อยับยั้งการอพยพเคลื่อนย้ายคนเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และที่สำคัญราคารถไฟฟ้าความเร็วสูงจะต้องราคาไม่สูง จะทำให้ลดปัญหา

การจราจรติดขัดได้ เพราะกรุงเทพฯ มีชัยภูมิที่ดี จึงไม่ควรย้ายเมืองหลวงใหม่ แต่ควรสร้างเมืองบริวารเพื่อเชื่อมต่อกิจกรรมต่าง ๆ

รองศาสตราจารย์ ดร. พนิต ภู่จินดา หัวหน้าภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนายกสมาคมนักผังเมืองไทย ได้กล่าวว่า ความหมายของเมืองหลวงในแต่ละทวีปของโลกไม่เหมือนกัน โดยบางประเทศ คือ ศูนย์กลางการบริหารการปกครองเพียงอย่างเดียวเหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศบราซิลย้ายเมืองหลวงจากนครริโอ เดอจาเนโร ไปกรุงบราซิเลีย แต่ศูนย์กลางยังอยู่ที่นครริโอ เดอจาเนโร ส่วนประเทศมาเลเซีย ย้ายมาเมืองปุตราจายา แต่ไม่ได้ย้ายศูนย์กลางเศรษฐกิจออกจากกรุงกัวลาลัมเปอร์ และก่อนจะย้ายไป ได้วางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ เพื่อใช้ในการติดต่อ

การย้ายเมืองหลวงของประเทศไทย ในช่วงหลังไม่มีความจำเป็น เพราะโรงงานก็ได้มีการกระจายไปอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ อีกทั้งการย้ายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้สำหรับเดินทางถึงกันและควรมีสนามบินระดับนานาชาติในจังหวัดนั้น หากย้ายเมืองหลวงเพราะเกรงว่ากรุงเทพฯ จะจมบาดาล แต่มีอีกหลายประเทศที่มีพื้นที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลก็ยังไม่มีแนวคิดย้ายเมืองหลวง เพราะต้นทุนการย้ายต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมหาศาล และในกรุงเทพฯ ได้มีการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐและเอกชน อีกทั้งได้มีการก่อสร้างรถไฟฟ้าอีกหลายสาย ถ้าย้ายเมืองหลวงจะทำให้เสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมหาศาล[1]

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิวัฒน์ รัตนวราหะ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวว่า ในอดีตมีหลายประเทศเลือกย้ายเมืองหลวงด้วยเหตุผลต่างกัน ทั้งเหตุผลด้านการเมือง การปกครอง รวมถึงเหตุผลด้านความมั่นคง ทั้งกรุงวอชิงตัน ดีซีของประเทศสหรัฐอเมริกา กรุงแคนเบอร์ราของประเทศออสเตรเลีย กรุงบราซิเลียของประเทศประเทศบราซิล เป็นต้น

การย้ายเมืองหลวงเป็นการตอบสนองยุทธศาสตร์การสร้างชาติรูปแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าผู้นำประเทศมองเห็นว่าจะได้อะไรกับการย้ายเมืองที่เป็นศูนย์กลางการปกครองนั้น ๆ ซึ่งนับเป็นการลงทุนที่ใช้ต้นทุนสูงในการสร้างพื้นที่ใหม่ และทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิม ซึ่งส่วนใหญ่คือการย้ายกิจการภาครัฐ เป็นการกระจายความเจริญที่ห่างออกไป แต่ก็มีคำถามว่าจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำจริงหรือ เพราะภาครัฐย้าย แต่ภาคเอกชนไม่ย้ายก็มีเช่นกัน เช่น ประเทศเมียนมา ซึ่งเพิ่งย้ายเมืองหลวงไปที่เมืองเนปยีดอไม่ถึง 20 ปี ภาคเอกชนก็ยังอยู่ที่เมืองย่างกุ้งเหมือนเดิม ความแออัดก็ยังเท่าเดิม

สำหรับประเทศไทยเคยมีแนวคิดเรื่องการย้ายเมืองหลวงตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปจังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมามีการเสนอจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครนายก ซึ่งน่าจะเป็นเมืองหลวงใหม่ของประเทศไทยได้ แต่ท้ายที่สุดแนวคิดการย้ายเมืองหลวงของประเทศไทยก็ไม่สำเร็จ

---

[1] ไทยรัฐ ออนไลน์. (19 มกราคม 2565). **ยุคนี้ กรุงเทพฯ จำเป็นย้ายเมืองหลวงใหม่หรือไม่ หนีภัยพิบัติจมบาดาล.** สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2291652

การย้ายเมืองหลวง คือ การทุ่มทุนมหาศาล และเป็นการตัดสินใจที่ต้องเด็ดขาดมาก ซึ่งที่ผ่านมาไม่มีผู้นำไทยคนไหนน่าจะยอมเด็ดขาดขนาดนั้น เพราะเมื่อดูงบประมาณแล้วจะเป็นภาระทางการคลังของรัฐบาลอย่างมาก

ปัญหากรุงเทพฯ มีความแออัด รถติด น้ำท่วม เป็นสิ่งที่ถกเถียงกันมาอย่างยาวนาน การย้ายเมืองหลวงไม่ใช่คำตอบเดียวของการแก้ปัญหาความแออัดของเมือง แต่ควรเน้นไปที่การกระจายการพัฒนาไปสู่เมืองอื่น ๆ เช่น การเพิ่มทางเลือกให้แก่เมืองระดับรองลงมา เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี หรือจังหวัดอุดรธานี เป็นต้น เพื่อสร้างทางเลือกให้คนไม่มากระจุกตัวที่กรุงเทพฯ

การย้ายเมืองหลวงจึงไม่น่าจะใช่ทางออกของการแก้ปัญหาที่กรุงเทพฯ กำลังเผชิญอยู่ ทั้งปัญหาด้านผังเมืองที่ทำให้เกิดน้ำท่วม แผ่นดินทรุดตัว ก็สามารถใช้วิธีการทางวิศวกรรมและการใช้ประโยชน์จากที่ดินแก้ปัญหาได้ หากมีการวางแผนที่ดีพอ

นอกจากนี้ การที่เมืองมีความกระจุกตัวยังเอื้อต่อการเป็นเมืองใหญ่ เพราะจะมีพลังของการกระจุกตัว ทำให้มีความประหยัดต่อต้นทุนต่าง ๆ เช่น ความประหยัดต่อค่าขนส่ง การเดินทาง การจ้างงาน รวมถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ และเป็นแรงขับเคลื่อนต่อการเกิดระบบเศรษฐกิจยุค 4.0 ซึ่งหากมีการย้ายเมืองหลวงใหม่และต้องเริ่มต้นจากศูนย์ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์หรือเศรษฐกิจที่มีการใช้นวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ยากในเมืองหลวงแห่งใหม่

กรุงเทพฯ เป็นที่ที่มีเสน่ห์ และยังพัฒนาต่อไปได้ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องลงทุนกับกรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียว ควรจะมีการกระจายไปจังหวัดต่าง ๆ ส่วนปัญหาของกรุงเทพฯ แม้ผังเมืองจะไม่ดี แต่สามารถเปลี่ยนระบบการบริหารการจัดการได้ เพราะฉะนั้นการย้ายเมืองหลวงจึงไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ดีที่สุด[2]

กรุงเทพฯ และปริมณฑลอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 1.5 เมตร มีลักษณะเป็นแอ่ง และมีการทรุดตัวของแผ่นดินลงทุกปี ยิ่งไปกว่านั้นสถานการณ์โลกร้อนทำให้น้ำทะเลสูงมากขึ้นทุกปี กรุงเทพฯ และปริมณฑลจึงอาจประสบปัญหาน้ำท่วมอย่างถาวร ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเรื่องการจัดตั้งเมืองหลวงแห่งที่ 2 ของประเทศไทย และการสร้างแนวป้องกันกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ประสบปัญหากำลังจะจมบาดาล เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณาต่อไป

จากความคิดเห็นของบรรดานักวิชาการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าส่วนมากไม่เห็นด้วยกับการย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่ใหม่ แต่กลับมองว่าปัญหาบางอย่าง เช่น การทรุดตัวของแผ่นดินก็ลดน้อยลง จึงมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าควรจะศึกษาปัญหาเพื่อหามาตรการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางที่ดีกว่า

---

[2] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (9 กันยายน 2562). **เมืองหลวงไทย ย้ายดีไหม.** สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://www.chula.ac.th/cuinside/23092/

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ข้อมูลประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี 2565

กรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรและบ้าน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565) ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและบ้าน

ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	บ้าน (หลัง)
2,571,974	2,922,958	5,494,932	3,197,865

ที่มา: กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, สำนักการบริหารทะเบียน. (2566). สถิติจำนวนประชากรและบ้าน. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

พื้นที่	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	บ้าน (หลัง)
เขตพระนคร	20,076	21,570	41,646	19,100
เขตดุสิต	42,104	36,498	78,602	32,404
เขตหนองจอก	88,111	93,256	181,367	71,054
เขตบางรัก	20,616	23,298	43,914	35,399
เขตบางเขน	86,668	98,701	185,369	116,209
เขตบางกะปิ	64,164	77,325	141,489	112,795
เขตปทุมวัน	19,195	21,649	40,844	32,169
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	19,194	20,116	39,310	19,608
เขตพระโขนง	38,717	47,573	86,290	62,527
เขตมีนบุรี	66,401	74,629	141,030	63,794
เขตลาดกระบัง	84,335	94,015	178,350	102,711
เขตยานนาวา	34,283	39,831	74,114	53,724
เขตสัมพันธวงศ์	9,784	10,384	20,168	13,179
เขตพญาไท	31,964	33,311	65,275	45,733
เขตธนบุรี	46,455	53,136	99,591	61,415
เขตบางกอกใหญ่	28,734	32,845	61,579	32,974

พื้นที่	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	บ้าน (หลัง)
เขตห้วยขวาง	37,269	46,224	83,493	89,332
เขตคลองสาน	30,579	35,768	66,347	42,118
เขตตลิ่งชัน	47,445	54,357	101,802	43,891
เขตบางกอกน้อย	46,725	53,004	99,729	52,288
เขตบางขุนเทียน	86,851	97,954	184,805	93,312
เขตภาษีเจริญ	56,557	65,513	122,070	66,651
เขตหนองแขม	72,154	83,089	155,243	64,392
เขตราษฎร์บูรณะ	36,403	40,187	76,590	38,263
เขตบางพลัด	39,666	47,809	87,475	59,492
เขตดินแดง	50,866	60,186	111,052	64,140
เขตบึงกุ่ม	62,753	75,297	138,050	76,666
เขตสาทร	34,337	38,311	72,648	43,854
เขตบางซื่อ	55,183	64,248	119,431	77,645
เขตจตุจักร	70,682	83,110	153,792	133,963
เขตบางคอแหลม	37,207	41,888	79,095	40,806
เขตประเวศ	85,675	97,309	182,984	95,188
เขตคลองเตย	42,733	47,713	90,446	79,410
เขตสวนหลวง	55,897	66,779	122,676	82,934
เขตจอมทอง	67,651	75,679	143,330	74,375
เขตดอนเมือง	82,397	83,892	166,289	79,816
เขตราชเทวี	31,461	34,818	66,279	57,243
เขตลาดพร้าว	51,811	62,464	114,275	58,302
เขตวัฒนา	37,429	43,401	80,830	84,722
เขตบางแค	89,032	103,221	192,253	96,515
เขตหลักสี่	47,741	52,619	100,360	59,484
เขตสายไหม	97,699	111,229	208,928	109,011
เขตคันนายาว	44,461	51,062	95,523	46,722
เขตสะพานสูง	44,095	52,116	96,211	42,485
เขตวังทองหลาง	47,583	56,895	104,478	64,109
เขตคลองสามวา	98,320	110,800	209,120	90,104
เขตบางนา	39,835	46,320	86,155	73,052

พื้นที่	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	บ้าน (หลัง)
เขตทวีวัฒนา	36,653	42,575	79,228	35,482
เขตทุ่งครุ	57,842	65,919	123,761	55,959
เขตบางบอน	48,181	53,065	101,246	51,344
ยอดรวมทั้งหมด	**2,571,974**	**2,922,958**	**5,494,932**	**3,197,865**

ที่มา: กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, สำนักการบริหารทะเบียน. (2566). สถิติจำนวนประชากรและบ้าน พื้นที่กรุงเทพมหานคร ข้อมูลปี 2565. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop?yymm=65&ccDesc=กรุงเทพมหานคร&topic=statpop&ccNo=10

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรในเขตกรุงเทพมหานครกับเขตปริมณฑล ตั้งแต่ปี 2556-2565

ปี	จำนวนประชากร ในเขตกรุงเทพมหานคร (คน)	จำนวนประชากร ในเขตปริมณฑล (คน)
2556	5,686,252	4,852,680
2557	5,692,284	4,932,416
2558	5,696,409	5,012,066
2559	5,686,646	5,078,580
2560	5,682,415	5,149,573
2561	5,676,648	5,214,012
2562	5,666,264	5,278,599
2563	5,588,222	5,311,564
2564	5,527,994	5,344,106
2565	5,494,932	5,368,985

หมายเหตุ: ปริมณฑล ประกอบด้วย จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: รวบรวมและเรียบเรียงจาก ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ตั้งแต่ปี 2556-2565

ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัยของกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 สถิติปริมาณการออกใบอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี 2551-2565

ปี	กรุงเทพมหานคร (แปลง/หลัง)	จังหวัดอื่น ๆ (แปลง/หลัง)	รวมทั่วประเทศ (แปลง/หลัง)
2551	15,792	46,154	61,946
2552	14,797	39,275	54,072
2553	20,784	75,199	95,983
2554	24,853	95,804	120,657
2555	21,271	65,736	87,007
2556	20,247	78,970	99,217
2557	16,381	91,234	107,615
2558	20,875	73,177	94,052
2559	14,796	72,774	87,570
2560	14,011	62,068	76,079
2561	18,251	63,741	81,992
2562	13,359	77,834	91,193
2563	13,836	77,310	91,146
2564	8,296	55,504	63,800
2565	12,485	73,454	85,939

ที่มา: กรุงเทพมหานคร. (2566). สถิติด้านโครงสร้างพื้นฐาน. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://webportal.bangkok.go.th/pipd/page/sub/26222/สถิติกรุงเทพมหานคร-2565

ตารางที่ 5 สถิติที่อยู่อาศัยจดทะเบียนเพิ่มในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี 2551-2565

หน่วย: หลัง/ห้อง

ปี	บ้านจัดสรร	ห้องชุดและอาคารชุด	ปลูกสร้างเอง	รวมทุกประเภท
2551	27,513	34,049	24,017	85,579
2552	21,634	53,725	19,618	94,977
2553	24,476	59,919	22,498	106,893
2554	26,994	34,734	20,128	81,856
2555	23,174	78,391	23,437	125,002
2556	37,577	71,440	23,285	132,302

ปี	บ้านจัดสรร	ห้องชุดและอาคารชุด	ปลูกสร้างเอง	รวมทุกประเภท
2557	33,935	75,058	24,446	133,439
2558	33,827	67,628	22,375	123,830
2559	31,742	72,886	21,915	126,543
2560	30,978	63,319	20,206	114,503
2561	37,715	73,121	19,999	130,835
2562	37,850	59,988	20,127	117,965
2563	28,734	54,251	21,341	104,326
2564	25,064	33,593	19,166	77,823
2565	26,653	44,520	21,296	92,469

ที่มา: กรุงเทพมหานคร. (2566). สถิติด้านโครงสร้างพื้นฐาน. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://webportal.bangkok.go.th/pipd/page/sub/26222/สถิติกรุงเทพมหานคร-2565

สาเหตุน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร[1]

สาเหตุน้ำท่วมของกรุงเทพมหานครอาจเกิดขึ้นได้จากหลายกรณี แต่ที่สำคัญที่จะกล่าวถึงแบ่งออกเป็น 2 สาเหตุ คือ 1) สาเหตุจากธรรมชาติ และ 2) สาเหตุทางกายภาพ ดังนี้

1. สาเหตุจากธรรมชาติ

1.1 น้ำฝน

1) ฤดูฝนเริ่มในเดือนพฤษภาคม สิ้นสุดในเดือนตุลาคม มีปริมาณและความถี่ของฝนสูงที่สุดระหว่างกลางเดือนสิงหาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ประกอบกับเป็นช่วงที่มีโอกาสการเกิดพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนเข้ามาในประเทศไทยและใกล้กรุงเทพมหานคร

2) ปริมาณฝนสะสมคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2524-2553) เฉลี่ยทั้งปีวัดที่กรมอุตุนิยมวิทยามีค่าประมาณ 1,648.4 มิลลิเมตร

3) ค่าปริมาณฝนที่ใช้ในการคำนวณระบบระบายน้ำ ตามแผนหลักระบายน้ำ คือ

พื้นที่ทั่วไป	ใช้ค่าการเกิดซ้ำของฝนในคาบอุบัติ 2 ปี
พื้นที่ทางระบายน้ำหลัก	ใช้ค่าการเกิดซ้ำของฝนในคาบอุบัติ 5 ปี

1.2 น้ำทุ่ง

1) น้ำฝนหรือน้ำเพื่อการกสิกรรมที่มีในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ด้านเหนือและด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานครไหลเข้าในพื้นที่ป้องกันน้ำท่วมตามความลาดเอียงของระดับพื้นดิน

2) ความรุนแรงขึ้นอยู่กับปริมาณและระดับน้ำจากภายนอกพื้นที่ป้องกันและความลาดเอียงของระดับพื้นดินอันเกิดจากปัญหาแผ่นดินทรุด เช่น ในพื้นที่ด้านตะวันออกที่เกิดปัญหาน้ำท่วมหนักในปี 2525 2526 2538 2549 และ 2554

1.3 น้ำเหนือ

1) น้ำฝนที่ตกในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา กระจายอยู่ตามทุ่งเพาะปลูกและพื้นที่ต่าง ๆ กว่า 160,000 ตารางกิโลเมตร บางส่วนถูกเก็บกักโดยเขื่อนต่าง ๆ ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 70 จะไหลผ่านกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะส่งผลให้แม่น้ำเจ้าพระยาในช่วงผ่านกรุงเทพมหานครมีระดับน้ำสูงสุดช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

2) ปริมาณน้ำเหนือจากลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกรุงเทพมหานคร ในปีน้ำเหนือน้อยประมาณ 1,000–2,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ในปีน้ำเหนือมากประมาณ 4,000–5,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

3) ขนาดของแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณกรุงเทพมหานคร สามารถรองรับปริมาณน้ำเหนือได้ประมาณ 2,500-3,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยไม่มีน้ำล้นตลิ่งโดยทั่วไป

---

[1] กรุงเทพมหานคร. (2566). **แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2566 ในส่วนรับผิดชอบของสำนักการระบายน้ำ**. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://dds.bangkok.go.th/public_content/files/001/0007338_1.pdf

1.4 น้ำทะเลหนุน

เมื่อระดับน้ำทะเลเคลื่อนไหวขึ้นและลง โดยธรรมชาติจะส่งผลกระทบให้ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณกรุงเทพมหานคร มีการขึ้น-ลงคล้อยตามกัน โดยมีช่วงน้ำทะเลหนุนสูงสุดในเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม

1.5 ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา

1) จากสาเหตุน้ำเหนือมีปริมาณมากและน้ำทะเลหนุนสูงมีช่วงเวลาสัมพันธ์กันในเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน เป็นเหตุให้ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาสูงกว่าปกติมาก

2) มีการเสริมความสูงคันป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อย และคลองมหาสวัสดิ์หลังจากน้ำท่วมในปี 2554 เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 20-50 เซนติเมตร

1.6 สภาวะการเปลี่ยนแปลงตามปรากฏการณ์ธรรมชาติ ได้แก่ ปรากฏการณ์เอลนีโญ/ลานีญา

2. สาเหตุจากสภาพทางกายภาพ

2.1 ปัญหาผังเมือง

กรุงเทพมหานคร ในอดีตเต็มไปด้วยคลอง คู บึง ห้วย ที่ว่างรับน้ำเป็นจำนวนมาก เมื่อฝนตกลงมาสามารถระบายน้ำจากถนนและบริเวณที่อยู่อาศัยออกไปที่ลุ่มข้างเคียงได้ง่าย ปัจจุบันความเจริญของชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยขาดการกำหนดผังเมืองและการควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเพียงพอเป็นเหตุให้

1) ที่ว่างรับน้ำต่าง ๆ ถูกถม ความสามารถซับน้ำฝนและผิวดินเกือบหมดไปเมื่อผิวดินส่วนใหญ่ถูกแทนที่ด้วยอาคารและพื้นที่คอนกรีต

2) ทางระบายน้ำถูกถมเป็นเหตุให้น้ำฝนจากอาคารบ้านเรือนระบายออกสู่คลองไม่ทัน

3) ระดับพื้นถนนและซอยไม่เท่ากัน หรือบางช่วงเป็นแอ่งท้องกระทะ เนื่องจากแผ่นดินทรุด ทำให้น้ำฝนไหลลงมาท่วมถนน และซอยที่ต่ำกว่าเป็นสาเหตุให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและรุนแรงในถนน หรือพื้นที่หลายแห่งยากต่อการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

2.2 ปัญหาระบบระบายน้ำ

1) จากปัญหาผังเมือง ตามมาด้วยมีปัญหาขาดแผนหลักระบายน้ำที่ถูกต้อง คู คลอง ถูกถมเป็นถนน และสร้างท่อระบายน้ำขนาดไม่เพียงพอ ประกอบกับการขยายตัวของชุมชน ในปัจจุบันท่อระบายน้ำส่วนใหญ่จึงมีขนาดเล็กกว่าความต้องการของแผนหลัก นอกจากนั้น คู คลองถูกรุกล้ำจนแคบ ไม่สามารถขุดลอกได้ลึกเพียงพอ นอกจากจะต้องสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กริมคลองก่อนเท่านั้น อนึ่ง เพื่อช่วยให้ระบบระบายน้ำธรรมชาติดีขึ้น แผนหลักได้กำหนดให้มีการสร้างสถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ และจัดหาที่ว่างรับน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมอีกเป็นจำนวนมาก

2) ปัญหาระบบระบายน้ำที่ต้องปรับปรุงก่อสร้างนั้น จะต้องใช้งบประมาณมหาศาลและก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดด้วย

2.3 ปัญหาแผ่นดินทรุด

เป็นปัญหาที่น่าวิตกที่สุด เนื่องจากเป็นสาเหตุที่ทำให้ระบบป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำที่ลงทุนไปแล้ว และจะลงทุนอีกในอนาคตประสบความล้มเหลวหรือลดประสิทธิภาพได้ตราบที่ยังไม่มีมาตรการหยุดยั้งหรือชะลออัตราการทรุดตัวได้อย่างเพียงพอ

ข้อมูลน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2565

ตารางที่ 6 สถานการณ์ฝนตกและน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร

เดือน	สถานการณ์ฝนตก					สถานการณ์น้ำท่วม	
	จำนวนวันที่มีฝนตก (วัน)	จำนวนครั้งที่ฝนตกในพื้นที่ กทม. (ครั้ง)	จำนวนกลุ่มฝน (กลุ่ม)			จำนวนวันที่น้ำท่วม (วัน)	จำนวนจุดที่น้ำท่วม (จุด)
			ในพื้นที่ กทม.	นอกพื้นที่ กทม.	รวม		
มกราคม	6	10	12	1	13	1	1
กุมภาพันธ์	17	24	17	15	32	2	4
มีนาคม	18	28	22	10	32	2	3
เมษายน	16	19	20	3	23	-	-
พฤษภาคม	27	36	35	20	55	2	17
มิถุนายน	30	54	31	23	54	4	20
กรกฎาคม	31	49	33	27	60	4	37
สิงหาคม	31	48	32	26	58	5	37
กันยายน	28	39	37	21	58	14	124
ตุลาคม	25	32	30	19	49	6	66
พฤศจิกายน	18	27	26	18	44	-	-
ธันวาคม	11	13	10	3	13	-	-
รวม	**258**	**379**	**305**	**186**	**491**	**40**	**309**

ที่มา: กรุงเทพมหานคร. (2566). สถิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://webportal.bangkok.go.th/pipd/page/sub/26222/สถิติกรุงเทพมหานคร-2565

ระบบระบายน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังเนื่องจากน้ำฝนของกรุงเทพมหานคร[2]

ในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังเนื่องจากฝนตกในพื้นที่ปิดล้อมกรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างระบบระบายน้ำเพื่อเร่งระบายน้ำท่วมขังในพื้นที่ออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและอ่าวไทยโดยเร็ว โดยปัจจุบันขีดความสามารถของระบบระบายน้ำสามารถรองรับปริมาณฝนตกสะสมรวมได้ไม่เกิน 80 มิลลิเมตร ใน 1 วัน (ใน 1 วัน โดยเฉลี่ยแล้วฝนตกประมาณ 3 ชั่วโมง) หรือแปลงเป็นความเข้มของฝนไม่เกิน 58.7 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง ประกอบด้วยระบบระบายน้ำต่าง ๆ ดังนี้

คู คลองระบายน้ำ จำนวนทั้งสิ้น 1,980 คลอง ความยาวรวมประมาณ 2,744 กิโลเมตร มีการดำเนินการขุดลอก เปิดทางน้ำไหล เก็บขยะวัชพืช ผักตบชวา เป็นประจำทุกปี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรองรับและระบายน้ำในคลองเมื่อมีฝนตก

ท่อระบายน้ำ ความยาวประมาณ 6,564 กิโลเมตร แบ่งเป็นถนนสายหลัก 2,050 กิโลเมตร ในตรอกซอยยาวประมาณ 4,514 กิโลเมตร กรุงเทพมหานครดำเนินการล้างทำความสะอาดท่อระบายน้ำเป็นประจำทุกปี เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำจากถนนและบ้านเรือนประชาชนให้ระบายลงสู่คลองระบายน้ำได้เร็วยิ่งขึ้น

สถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ บ่อสูบน้ำ เพื่อระบายน้ำท่วมขัง เนื่องจากฝนตกในพื้นที่ออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา โดยประกอบด้วย

- สถานีสูบน้ำ 193 แห่ง
- ประตูระบายน้ำ 248 แห่ง
- บ่อสูบน้ำ 368 แห่ง

เนื่องจากกรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างระบบระบายน้ำดังกล่าว ทำให้มีขีดความสามารถของการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้รวมทั้งสิ้น 2,595 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที แบ่งเป็น 1) ฝั่งพระนคร และ 2) ฝั่งธนบุรี ดังนี้

- ฝั่งพระนคร มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 1,857.54 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- ฝั่งธนบุรี มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 737.46 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

โดยรวมความสามารถของการระบายน้ำออกจากพื้นที่กรุงเทพมหานครของสถานีสูบน้ำในการระบายน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและคลองสนามชัย (พื้นที่ธนบุรีตอนล่าง) ตามโครงการแก้มลิงมหาชัย-สนามชัย แล้วระบายลงสู่คลองชายทะเลบางขุนเทียน ได้รวม 1,272.33 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที แบ่งเป็น ดังนี้

ระบายน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

- ฝั่งพระนคร มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 806.17 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- ฝั่งธนบุรี มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 337.16 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

---

[2] กรุงเทพมหานคร. (2566). **แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2566 ในส่วนรับผิดชอบของสำนักการระบายน้ำ**. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://dds.bangkok.go.th/public_content/files/001/0007338_1.pdf

ระบายน้ำลงสู่คลองสนามชัย (พื้นที่ธนบุรีตอนล่าง)

- พื้นที่ธนบุรีตอนล่าง มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 129 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

ในอนาคต กรุงเทพมหานครมีแผนการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มีขีดความสามารถในการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้มากขึ้น โดยให้สามารถรับปริมาณฝนตกสะสมได้ไม่เกิน 104 มิลลิเมตร ใน 1 วัน (ฝนตกประมาณ 3 ชั่วโมง) หรือเป็นความเข้มของฝนที่ 76 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง

อุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำบริเวณที่มีปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากเป็นที่ลุ่มต่ำและระบบระบายน้ำในพื้นที่ เช่น ท่อระบายน้ำ คู คลอง มีขีดจำกัดไม่สามารถนำน้ำท่วมขังออกจากพื้นที่ไปสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้โดยเร็ว จึงมีความจำเป็นต้องก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำใต้ดินขนาดใหญ่ เพื่อเร่งระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาโดยไม่ต้องระบายผ่านระบบคลองตามปกติ ซึ่งมีขีดจำกัดรวมทั้งยังช่วยลดระดับน้ำในคลองระบายน้ำสายสำคัญให้มีระดับต่ำได้รวดเร็ว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองได้ นอกจากนี้ อุโมงค์ระบายน้ำยังสามารถช่วยในการเจือจางน้ำเน่าเสียในคลองแถบพื้นที่ชุมชนชั้นในช่วงฤดูแล้ง โดยไม่มีผลกระทบกับปัญหาน้ำท่วมในคลองระบายน้ำในพื้นที่ได้อีกด้วย

กรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำ เพื่อระบายน้ำจากพื้นที่น้ำท่วมขังให้ระบายลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาโดยตรง นอกจากนี้ ยังช่วยเร่งระบายน้ำหลากจากพื้นที่ภายนอกให้ระบายผ่านคลองระบายน้ำเข้ามาในพื้นที่ป้องกัน แล้วไหลลงสู่อุโมงค์ระบายน้ำใต้ดิน เพื่อระบายลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสามารถช่วยให้การระบายน้ำหลาก เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมนอกพื้นที่ป้องกันของกรุงเทพมหานครได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันได้มีการดำเนินการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่แล้ว 4 แห่ง ความยาวรวม 19.37 กิโลเมตร มีประสิทธิภาพการระบายน้ำ รวม 195 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. โครงการก่อสร้างระบบผันน้ำเปรมประชากร มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 30 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที อุโมงค์ใต้ดินขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.40 เมตร ยาวประมาณ 1.88 กิโลเมตร แก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ตอนบนของกรุงเทพมหานครริมคลองเปรมประชากรเขตบางซื่อ จตุจักร หลักสี่ และดอนเมือง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3.50 ตารางกิโลเมตร

2. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำบึงมักกะสันลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 45 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที และท่อระบายน้ำใต้ดินขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4.60 เมตร ยาวประมาณ 5.98 กิโลเมตร ช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเขตวัฒนา ปทุมวัน ราชเทวี พญาไท ห้วยขวาง และดินแดง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 26 ตารางกิโลเมตร

3. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบและคลองลาดพร้าวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 50 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตห้วยขวาง บางกะปิ บึงกุ่ม วัฒนา วังทองหลาง และลาดพร้าว อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5.00 เมตร ยาวประมาณ 5.11 กิโลเมตร มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

4. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำใต้คลองบางซื่อจากคลองลาดพร้าวถึงแม่น้ำเจ้าพระยา เริ่มจากบริเวณถนนรัชดาภิเษก ลอดใต้คลองบางซื่อไปออกแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณเกียกกาย พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 56 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตห้วยขวาง ดินแดง พญาไท จตุจักร

ลาดพร้าว วังทองหลาง บางซื่อ และดุสิต อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5.00 เมตร ยาวประมาณ 6.40 กิโลเมตร ก่อสร้างสถานีสูบน้ำตอนปลายอุโมงค์กำลังสูบ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

กรุงเทพมหานครจะดำเนินการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่ เพิ่มเติมอีก 6 แห่ง ความยาวรวม 39.625 กิโลเมตร มีประสิทธิภาพการระบายน้ำรวม 238.00 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง 4 แห่ง และอยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณ ประจำปี 2566 เพื่อก่อสร้างอีก 2 แห่ง โดยมีแผนการดำเนินการ ดังนี้

โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่

- ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งพระนคร) จำนวน 4 แห่ง

1. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำจากบึงหนองบอนลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา เริ่มจากบริเวณบึงรับน้ำหนองบอนลอดใต้คลองหนองบอน คลองตาช้าง ถนนอุดมสุข สุขุมวิท 101/1 คลองบางอ้อ ออกแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณพื้นที่บริษัทไม้อัดไทย พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 85 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตประเวศ บางนา พระโขนง และสวนหลวง อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5.00 เมตร ยาวประมาณ 9.40 กิโลเมตร ก่อสร้างสถานีสูบน้ำตอนปลายอุโมงค์กำลังสูบ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที งบประมาณ 4,925.665 ล้านบาท (งบ กทม.) อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ระยะเวลาก่อสร้าง 5 ปี และคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2567

2. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองเปรมประชากรจากคลองบางบัวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา เริ่มจากคลองบางบัวลอดใต้คลองวัดหลักสี่ คลองเปรมประชากร ถนนรัชดาภิเษก ถนนวงศ์สว่าง ไปออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณใต้สะพานพระราม 7 พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 109 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตดอนเมือง สายไหม บางเขน หลักสี่ และจตุจักร อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5.70 เมตร ยาวประมาณ 13.50 กิโลเมตร ก่อสร้างสถานีสูบน้ำตอนปลายอุโมงค์กำลังสูบ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที งบประมาณ 9,800 ล้านบาท (งบอุดหนุน ร้อยละ 70 และงบ กทม. ร้อยละ 30) อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ระยะเวลาการก่อสร้าง 5 ปี คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2569

3. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบจากอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบและคลองลาดพร้าวถึงบริเวณซอยลาดพร้าว 130 เพื่อขยายความยาวอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบเดิมออกไปตามแนวคลองแสนแสบ เพื่อช่วยเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่บางส่วนของเขตบางกะปิ เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม และเขตคันนายาว อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.60 เมตร ยาวประมาณ 3.80 กิโลเมตร ก่อสร้างอาคารรับน้ำเข้าสู่อุโมงค์บริเวณปากซอยลาดพร้าว 130 บริเวณคลองจั่น บริเวณคลองเจ้าคุณสิงห์ และก่อสร้างปล่องอุโมงค์เพื่อเชื่อมต่อกับอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบเดิม ช่วยระบายน้ำผ่านอุโมงค์ในอัตรา 30 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที งบประมาณ 1,751 ล้านบาท (งบอุดหนุน ร้อยละ 50 และงบ กทม. ร้อยละ 50) อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ระยะเวลาการก่อสร้าง 3 ปี คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2567

4. โครงการก่อสร้างส่วนต่อขยายอุโมงค์ระบายน้ำใต้คลองบางซื่อ จากถนนรัชดาภิเษกถึงคลองลาดพร้าว เพื่อต่อขยายความยาวอุโมงค์ระบายน้ำใต้คลองบางซื่อเดิมเพื่อเร่งระบายน้ำออกจากคลองลาดพร้าว โดยก่อสร้างจากอาคารรับน้ำถนนรัชดาภิเษก ไปตามแนวคลองบางซื่อบรรจบคลองลาดพร้าว

ให้สามารถระบายน้ำลงสู่อุโมงค์ระบายน้ำใต้คลองบางซื่อ และระบายออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้อย่างรวดเร็วขึ้น โดยอาศัยประสิทธิภาพการสูบน้ำของอุโมงค์ระบายน้ำใต้คลองบางซื่อ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.00 เมตร ความยาว ประมาณ 1,700 เมตร พร้อมทั้งก่อสร้างอาคารรับน้ำแห่งใหม่ที่คลองลาดพร้าวจะสามารถรับน้ำจากคลองลาดพร้าวได้สูงสุด 38 ลูกบาศ์เมตรต่อวินาที ได้พื้นที่อิทธิพลเพิ่มขึ้นประมาณ 33.6 ตารางกิโลเมตร โดยครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเขตห้วยขวาง เขตลาดพร้าว และเขตจตุจักร งบประมาณ 1,700 ล้านบาท ออกแบบแล้วเสร็จ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) อยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณ ประจำปี พ.ศ. 2567 (งบอุดหนุน รัฐบาล ร้อยละ 50 และงบ กทม. ร้อยละ 50) ระยะเวลาก่อสร้าง 3 ปี คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างภายในปี 2567 และแล้วเสร็จในปี 2570

ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งธนบุรี) จำนวน 2 แห่ง

1. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองทวีวัฒนาบริเวณคอขวด วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองทวีวัฒนาให้สามารถระบายน้ำหลากจากพื้นที่ตอนบนผ่านพื้นที่กรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี เพื่อระบายลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา โครงการแก้มลิงคลองมหาชัย-คลองสนามชัย แม่น้ำท่าจีนและลงสู่อ่าวไทย โดยจะต้องระบายน้ำผ่านคลองทวีวัฒนาประมาณ 32 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี โดยทำการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 3.70 เมตร ความยาวประมาณ 2.03 กิโลเมตร งบประมาณ 2,224,200,000 บาท (งบอุดหนุน ร้อยละ 50 และงบ กทม. ร้อยละ 50) อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ระยะเวลาก่อสร้าง 3 ปี คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2567

2. อุโมงค์ระบายน้ำคลองพระยาราชมนตรี จากคลองภาษีเจริญถึงคลองสนามชัย วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในพื้นที่ฝั่งธนบุรี และรับน้ำโครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำ คลองทวีวัฒนาผ่านคลองภาษีเจริญ และระบายน้ำลงสู่โครงการแก้มลิงคลองมหาชัย-คลองสนามชัย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี โดยทำการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 5.00 เมตร ความยาวประมาณ 9.195 กิโลเมตร กำลังสูบ 48 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที งบประมาณ 6,130 ล้านบาท (งบอุดหนุน ร้อยละ 50 และงบ กทม. ร้อยละ 50) ปัจจุบันออกแบบแล้วเสร็จ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) และคณะรัฐมนตรี อยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2566 คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ในปี 2567 แล้วเสร็จในปี 2571

งบประมาณในการป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร[3]

งบประมาณที่กรุงเทพมหานคร (กทม.) ใช้ไปเพื่อจัดการระบายน้ำและแก้ไขน้ำท่วมตั้งแต่ปี 2562-2566 หรือในรอบ 6 ปีที่ผ่านมา เป็นงบประมาณที่ได้เตรียมไว้ใช้ในแผนงานปกติ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) งบประมาณประจำปี สำหรับค่าใช้จ่ายตามแผนงานเตรียมการและปฏิบัติการที่เตรียมไว้สำหรับแผนงานปกติโดยจ่ายจากงบประมาณประจำปี

2) งบกลาง ประเภทเงินสำรองค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับกรณีน้ำท่วมประจำปีและแผนงานเร่งด่วนเพิ่มเติมระหว่างปี

3) เงินยืมสะสม ใช้ในกรณีเดียวกับข้อ 2) เมื่อเงินงบกลางประเภทสำรองสำหรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับกรณีน้ำท่วมไม่เพียงพอ/เป็นแผนงานที่ต้องใช้งบประมาณมากพอสมควร

4) เงินอุดหนุนรัฐบาล สำหรับโครงการ/แผนงานที่กำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น

สำหรับงบประมาณในการป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 7 การจัดสรรงบประมาณการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ในส่วนราชการสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี 2562-2566

ปี	เงินงบประมาณ	เงินอุดหนุนรัฐบาล	รวม (บาท)
2562	3,496,354,214	914,172,300	4,410,526,514
2563	5,265,009,696	2,418,829,500	7,683,839,196
2564	4,998,444,315	518,860,400	5,517,304,715
2565	3,376,502,686	519,842,500	3,896,345,186
2566	1,539,539,635	617,952,700	2,157,492,335

ที่มา: รวบรวมและเรียบเรียงจาก แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ในส่วนรับผิดชอบของสำนักการระบายน้ำ ตั้งแต่ปี 2562-2566

[3] กรุงเทพมหานคร. (2566). **แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2566 ในส่วนรับผิดชอบของสำนักการระบายน้ำ.** สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://dds.bangkok.go.th/public_content/files/001/0007338_1.pdf

การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครของอดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร[4]

ปัญหาจากน้ำท่วมซ้ำซากเช่นนี้ ทำให้ประชาชนบ่นเป็นเสียงเดียวกันว่า มีผู้ว่าฯ ที่มาทั้งจากแต่งตั้งและเลือกตั้งมาแล้วกี่สมัย ทำไมปัญหานี้ยังแก้ไขไม่ได้ ผู้ว่าฯ กทม. คนใหม่ เลยถูกจับตามองว่าจะทำได้ดีเพียงใด เพราะเมื่อมองย้อนกลับไปที่ผู้ว่าฯ กทม. ในอดีต ก็ล้วนแล้วแต่มีแผนแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ มาทุกยุคทุกสมัย ดังนี้

นายชำนาญ ยุวบูรณ์ ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการแต่งตั้งของกระทรวงมหาดไทย ดำรงตำแหน่ง 1 มกราคม -22 ตุลาคม 2516 เป็นผู้ริเริ่มโครงการก่อสร้างท่อระบายน้ำที่ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ถนนดินแดง-ห้วยขวาง เพื่อเร่งการระบายน้ำแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการแต่งตั้งของกระทรวงมหาดไทย ดำรงตำแหน่ง 1 พฤศจิกายน 2516-4 มิถุนายน 2517 ได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์ป้องกันน้ำท่วมเพื่อรวบรวมข่าวสารแจ้งข่าวแก่ประชาชนชาวกรุงเทพฯ ตลอด 24 ชั่วโมง

นายศิริ สันตะบุตร ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการแต่งตั้งของกระทรวงมหาดไทย ดำรงตำแหน่ง 5-มิถุนายน 2517-13 มีนาคม 2518 ทำโครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ ด้วยการสร้างท่อระบายน้ำให้เชื่อมต่อถึงกันหมด ทำให้น้ำที่ขังตามชุมชนและถนนสายต่าง ๆ ระบายไปได้อย่างรวดเร็ว

นายสาย หุตะเจริญ ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการแต่งตั้งของกระทรวงมหาดไทย ดำรงตำแหน่ง 1 พฤษภาคม-9 สิงหาคม 2518 แก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ โดยใช้แรงงานจากนักโทษในเรือนจำต่าง ๆ มาขุดลอกคูคลอง เพื่อให้การระบายน้ำเป็นไปโดยสะดวก

พลเรือเอก เทียม มกรานนท์ ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการแต่งตั้ง ดำรงตำแหน่งช่วงปี 2524-2527 ได้ใช้งบประมาณจำนวน 200 ล้านบาท ทำโครงการพัฒนาระบบระบายน้ำของกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

พลตรี จำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งปี 2528-2535 ได้งบประมาณจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น หรือ JICA จำนวน 1,848 ล้านบาท ตั้งศูนย์ควบคุมระบบป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ

ร้อยเอก กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่ง 19 เมษายน 2535 -18 เมษายน 2539 สร้างสถานีสูบน้ำและประตูระบายน้ำ 18 แห่ง เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ

นายพิจิตต รัตตกุล ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่ง 2 มิถุนายน 2539-1 มิถุนายน 2543 มีนโยบายแก้ไขปัญหาน้ำท่วมด้วยการจัดหาบึงแก้มลิงรับน้ำเพิ่มอีก 12 แห่ง เป็นพื้นที่รองรับน้ำในช่วงน้ำหลาก

หม่อมราชวงศ์ สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่ง 14 มกราคม 2552 -18 ตุลาคม 2559 สร้างอุโมงค์ระบายน้ำยักษ์ 6 แห่ง เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ

พลตำรวจเอก อัศวิน ขวัญเมือง ผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการแต่งตั้งยุครัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ดำรงตำแหน่ง 18 ตุลาคม 2559-25 มีนาคม 2565 ก่อสร้างบ่อหน่วงน้ำใต้ดิน หรือ Water Bank จำนวน 6 แห่ง เป็นบ่อซับน้ำแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ

---

[4] **น้ำท่วมกรุงเทพฯ ปัญหาปราบเซียน ย้อนกลับไปดูผู้ว่าฯ ที่ผ่านมา ยังไม่มีใครทำได้จริง?.** (31 พฤษภาคม 2565). สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://www.brandthink.me/content/issue-bangkok

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขผลกระทบจากน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ปี 2566[5]

หน่วยงานกรุงเทพมหานคร

นายวิศณุ ทรัพย์สมพล รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า การประชุมมีการถอดบทเรียนน้ำท่วมในจุดต่าง ๆ ของปีที่ผ่านมา จำนวน 737 จุดว่าเป็นอย่างไรบ้าง ให้แต่ละเขตเข้าใจว่ามีความพร้อมขนาดไหน ขาดสิ่งใดบ้าง จะให้ส่วนกลางทำงานบูรณาการร่วมกันในการเตรียมความพร้อมก่อนที่ฝนจะมา รวมทั้งติดตามข้อสั่งการ ความคืบหน้าของจุดเสี่ยงทั้ง 737 จุด ว่าเขตเตรียมความพร้อมถึงไหนแล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าจุดเสี่ยงน้ำท่วมปีนี้ต้องดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนั้นยังเตรียมซักซ้อมในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น บทบาทแต่ละหน่วยงานต้องทำอย่างไร สำหรับเขื่อนกั้นน้ำอยู่ระหว่างดำเนินการ ขณะนี้ได้ตีเขื่อนทั้งหมดแล้ว เหลือแค่ลงถุงซีเมนต์เพื่อเติมในช่องว่าง แต่คาดว่าทุกจุดจะแล้วเสร็จทันน้ำเหนือน้ำหนุนที่จะมาช่วงปลายเดือนตุลาคม-ต้นเดือนพฤศจิกายนนี้ ส่วนจุดที่เป็นฟันหลอ ปัจจุบันเรารู้ว่าจุดอ่อนจากจุดฟันหลออยู่ตรงไหน จึงได้เตรียมกระสอบทรายและเตรียมความพร้อมไว้แล้ว

ส่วนจุดอ่อนที่มีน้ำท่วมเป็นประจำ เช่น บริเวณพัฒนาการ สวนหลวง ประเวศ ได้ดำเนินการแก้ไขหลายจุด อาทิ หมู่บ้านเมืองทองการ์เด้นส์ได้ประสานกับทางนิติฯ หมู่บ้าน ว่าต้องช่วยเหลือตัวเองอย่างไร และ กทม. จะช่วยรอบนอกอย่างไร หรือบริเวณทางลงมอเตอร์เวย์ศรีนครินทร์ ซึ่งเป็นจุดลุ่มต่ำ ได้ประสาน รฟม. แจ้งผู้รับจ้างเสริมผิวจราจรให้สูงขึ้น และบริเวณวงเวียนหลักสี่ ได้ทำรางกัตเตอร์ระบายน้ำ เพิ่มแก้มลิง บ่อพักน้ำ และเพิ่มกำลังสูบของปั๊ม โดยในภาพรวมถือว่ามีความพร้อม คาดว่าสถานการณ์น้ำปีนี้จะดีขึ้น

นอกจากนี้ ได้มีการหารือเรื่องภัยแล้ง เนื่องจากปีนี้คาดการณ์ว่าฝนน้อยลง ดังนั้น ต้องเตรียมการให้สมดุลกันระหว่างการพร่องน้ำกับการเก็บน้ำ โดยเฉพาะเขตรอบนอกที่มีการเกษตรอยู่ โดย กทม. ได้มีการจัดทำฝายดักน้ำ 17 แห่ง เพื่อชะลอและกักเก็บน้ำสำหรับการทำเกษตรกรรมในพื้นที่กรุงเทพฯ

ที่ประชุมได้รายงานถึงปรากฏการณ์ "เอลนีโญ" ซึ่งเป็นสภาวะปัจจุบันและจะต่อเนื่องไปจนถึงช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม 2567 ส่งผลให้อุณหภูมิของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงกว่าค่าปกติเล็กน้อย ปีนี้คาดการณ์ปริมาณฝนรวมของทั้งประเทศในช่วงฤดูฝนจะน้อยกว่าปีที่ผ่านมา โดยข้อมูลจากสำนักการระบายน้ำ กทม. มีปริมาณฝนสะสมตั้งแต่ 1 มกราคม 2566 จนถึงปัจจุบันอยู่ที่ 358 มิลลิเมตร

สำหรับภาพรวมการรับมือปัญหาน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงความคืบหน้าในการแก้ไขจุดเสี่ยงต่าง ๆ ดังนี้

ภาพรวมปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ

จากการถอดบทเรียน รวม 737 จุด (จากน้ำเหนือน้ำหนุน 120 จุด จากน้ำฝน 617 จุด) การแก้ไขปัญหาจากน้ำเหนือน้ำหนุน จำนวน 120 จุด เสร็จทันน้ำเหนือน้ำหนุนนี้ 29 จุด เสร็จไม่ทันน้ำเหนือน้ำหนุนนี้ 41 จุด อยู่ระหว่างสำรวจออกแบบ 31 จุด และอยู่ระหว่างประสานเอกชนและหน่วยงานราชการ 19 จุด

---

[5] กรุงเทพมหานคร เปิดแผนรับมือ พร้อมแก้ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง 2566. (24 มิถุนายน 2566). **โพสต์ทูเดย์ออนไลน์.** สืบค้น 30 สิงหาคม 2566 จาก https://www.posttoday.com/politics/696274

ในส่วนของมาตรการแก้ไขปัญหาระยะเร่งด่วนจากน้ำเหนือน้ำหนุน ได้แก่ เรียงกระสอบทราบ 69 จุด ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ 1 จุด สร้างรางระบายน้ำ 1 จุด JET MIX 18 จุด ปรับปรุงบ่อสูบน้ำ 1 จุด ปรับปรุงบ่อสูบน้ำ+JET MIX 1 จุด

การแก้ไขปัญหาจากน้ำฝน

จำนวน 617 จุด แก้ไขโดยสำนักการระบายน้ำ 144 จุด เสร็จทันฝนนี้ 61 จุด เสร็จไม่ทันฝนนี้ 40 จุด อยู่ระหว่างสำรวจออกแบบ 43 จุด แก้ไขโดยสำนักงานเขต 473 จุด อยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุง 21 จุด ได้รับงบแล้ว 79 จุด ขอจัดสรรงบประมาณ 69 จุด อยู่ในโครงการของสำนักการระบายน้ำ 68 จุด อยู่ในโครงการของสำนักการโยธา 3 จุด ถนนส่วนบุคคล 24 จุด อยู่ระหว่างสำรวจออกแบบ 209 จุด

มาตรการแก้ไขปัญหาระยะเร่งด่วนจากน้ำฝน โดยสำนักการระบายน้ำกับสำนักงานเขต

- ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ 224 จุด ล้างทำความสะอาดท่อระบายน้ำ 165 จุด เรียงกระสอบทราย 97 จุด ขุดลอกคลอง 17 จุด เสริมผิวจราจร 24 จุด

การเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์น้ำท่วมของสำนักการระบายน้ำ และ 6 กลุ่มเขต ประกอบด้วย

- การควบคุมระดับน้ำในคลอง ขุดลอกคลอง 182 คลอง 203 กิโลเมตร (ร้อยละ 82) เปิดทางน้ำไหล 1,404 คลอง 1,518 กิโลเมตร (ร้อยละ 77)
- ล้างทำความสะอาดท่อระบายน้ำ 3,758 กิโลเมตร (ร้อยละ 73)
- ล้างท่อหน้าตลาด (รอบที่ 1) 157 ตลาด (ร้อยละ 62)
- เตรียมความพร้อมเครื่องกำเนิดไฟฟ้าถาวร 14 จุด
- รถเครื่องกำเนิดไฟฟ้า 17 คัน
- เครื่องสูบน้ำไฮโดรลิก 46 เครื่อง
- เครื่องสูบน้ำหางอ่อน 17 เครื่อง
- อุโมงค์ระบายน้ำ 4 แห่ง
- แก้มลิง 32 แห่ง
- Water Bank 4 แห่ง
- สถานีสูบน้ำ 188 แห่ง
- บ่อสูบน้ำ 324 แห่ง
- เครื่องผลักดันน้ำ 55 เครื่อง
- หน่วย BEST 35 หน่วย

จัดเจ้าหน้าที่ติดตามสถานการณ์น้ำในลุ่มเจ้าพระยาและสถานการณ์ฝนตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมจัดเจ้าหน้าที่เข้าแก้ไขสถานการณ์ มีเรดาร์ตรวจวัดสภาพอากาศ 2 แห่ง ที่หนองแขม และหนองจอก มีจุดตรวจวัดน้ำท่วม ดังนี้

- จุดตรวจวัดถนน 100 แห่ง
- จุดตรวจวัดอุโมงค์ทางลอดรถ 8 แห่ง

- สถานีเครือข่ายตรวจวัดระดับน้ำ 255 แห่ง

- มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่อเนื่อง ทั้งจังหวัดและปริมณฑล (ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ) การไฟฟ้านครหลวง และกรมชลประทาน

ได้สั่งการไปยัง 11 หน่วยงานของ กทม. ดังนี้

1. สำนักงบประมาณ ให้สนับสนุนการจัดหากระสอบทรายและสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

2. สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้เตรียมการอำนวยความสะดวกประชาชน สนับสนุนเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ จัดหน่วยซับน้ำสนับสนุนพื้นที่ลุ่มต่ำของสำนักงานเขต

3. สำนักงานเขตทั้ง 50 เขต ให้ออกปฏิบัติงานเมื่อฝนตก ผู้อำนวยการเขตสั่งการแก้ไขปัญหาพร้อมรายงานสถานการณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. สำนักงานประชาสัมพันธ์ ให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร วิเคราะห์ผลกระทบจากความคิดเห็นของประชาชน นำสื่อมวลชนลงพื้นที่

5. สำนักการจราจรและขนส่ง ให้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและสถานการณ์น้ำบนป้ายจราจรอัจฉริยะ สนับสนุนกล้อง CCTV และตรวจสอบความพร้อมของระบบวิทยุ TRUNK RADIO

6. สำนักอนามัย ให้บริการแนะนำด้านสุขภาพอนามัยและวิธีป้องกันโรคแก่ประชาชน

7. สำนักการโยธา ให้ตรวจสอบงานก่อสร้างสาธารณูปโภค รถไฟฟ้า อาคารสูง ป้ายโฆษณา จัดหน่วยซ่อมแซมเร่งด่วน (Best Service) พร้อมสนับสนุนเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์

8. สำนักการคลัง (กองโรงงานช่างกล) ให้บริการช่วยเหลือประชาชนกรณีรถยนต์ขัดข้อง จัดรถยกรถลากจูง อำนวยความสะดวกในการจราจร

9. สำนักการระบายน้ำ ให้แจ้งจุดเสี่ยง แก้ไขจุดเสี่ยง ระดับน้ำในคลองตามแผน เตรียมพร้อมเจ้าหน้าที่ และรายงานข้อมูลสถานการณ์น้ำ

10. สำนักเทศกิจ ให้ประสานแจ้งสภาพอากาศให้แก่สำนักงานเขต จัดรถสายตรวจและลงพื้นที่ จัดเตรียมรายชื่อผู้ติดต่อประสานงานพร้อมเบอร์โทรศัพท์กรณีฉุกเฉิน

11. สำนักสิ่งแวดล้อม ให้ดำเนินการรณรงค์การงดทิ้งขยะลงพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ท่อระบายน้ำ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการแก้ไขน้ำท่วมกรุงเทพมหานครจากนักวิชาการ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง[6]

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐ มาแจ้ง ภาควิชาวิศวกรรมทรัพยากรน้ำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้กล่าวว่า หลักการในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ กทม. มีหลักการหลัก ๆ คือ จะต้องกำหนดขอบเขตการรับมือน้ำท่วมว่าสามารถรับมือได้ที่ระดับใด รวมถึงประเมินปัจจัยการเกิด เช่น รอบปีการเกิดซ้ำ (Return Period) และโอกาสการเกิดฝนมีเท่าใด พร้อมทั้งพิจารณาระบบระบายน้ำในปัจจุบันว่าสามารถรับมือน้ำได้ที่จุดใด ควรจะก่อสร้างหรือปรับปรุงจุดใดเพิ่มที่ตรงบริเวณใด และการบริหารจัดการน้ำ จะต้องมีการวางแผนว่าจะบริหารจัดการอย่างไรให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

ส่วนการบริหารจัดการน้ำ โดยมีสาเหตุของน้ำท่วมใน กทม. มาจาก 3 น้ำ คือ 1) น้ำฝน 2) น้ำเหนือ และ 3) น้ำทะเลหนุน ซึ่งมีวิธีการรับมือที่แตกต่างกัน ดังนี้

น้ำฝน คือ น้ำที่ค้างท่วมขังจากฝนที่ตกลงมาในพื้นที่ ฉะนั้นการจัดการหลัก คือ การระบายน้ำ ซึ่งระบบหลัก คือ คลองสายหลัก อุโมงค์ การควบคุมประตูน้ำ ระบบสูบน้ำ ต่อมาระบบรอง คือ ระบบท่อต่าง ๆ จะต้องมีการบริหารจัดการให้สามารถระบายน้ำไปสู่คลองหรืออุโมงค์ได้ดี ซึ่งจะต้องมีการบริหารจัดการให้สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ จะต้องมีการเก็บกักน้ำในพื้นที่ (แก้มลิงในพื้นที่) เพื่อกักเก็บสำหรับรอระบาย และการควบคุมการใช้พื้นที่อีกด้วย

น้ำเหนือ คือ น้ำที่มาจากแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ที่มาร่วมกันที่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จะมีการกระจายน้ำออกอย่างไร ซึ่งเป็นโจทย์ใหญ่ระดับประเทศ ไม่เพียงแค่สำหรับผู้ว่าฯ กทม. เท่านั้น แต่ก็ต้องมีการประสานว่าจะจัดการอย่างไร ถ้าน้ำมาจำนวนมาก จะต้องมีที่พักน้ำเพื่อชะลอหรือลดน้ำ (ค้างทุ่ง) เพื่อป้องกันน้ำเข้าเมือง ซึ่งจะมีเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ ฉะนั้นควรจะต้องมีแนวทางการช่วยเหลือเยียวยา นอกจากนี้ จะต้องมีระบบระบายน้ำอ้อมเมืองสำหรับน้ำที่ไหลมา

น้ำทะเลหนุน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดน้ำท่วมใน กทม. เนื่องจากเมื่อเกิดน้ำทะเลหนุน น้ำในคลองหรือในท่อก็จะไม่สามารถระบายออกไปได้ เนื่องจากพื้นที่ กทม. เป็นพื้นที่ราบ สำหรับวิธีการบริหารจัดการ คือ จะต้องดูคันป้องกันน้ำยกระดับสูงเพียงพอหรือไม่ เมื่อน้ำทะเลหนุน จะต้องมีการระบบสูบน้ำออกจากพื้นที่ และมีคันป้องกันน้ำหนุน รวมถึงมีการควบคุมประตูน้ำที่สัมพันธ์กับการขึ้นลงของระดับน้ำหนุน/น้ำทะเล

การวางนโยบายการบริหารจัดการน้ำท่วม กทม. โดยสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) กลุ่มที่มองถึงสาเหตุปัญหาจากทั้ง 3 น้ำ และ 2) กลุ่มที่มองสาเหตุและการบริหารจัดการน้ำเพียงแค่สาเหตุเดียว คือ การจัดการน้ำฝน ซึ่งการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจะต้องดูควบคู่กันทั้งหมด เพราะปัจจัยแต่ละอย่างส่งผลต่อกัน ส่วนเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแจ้งเตือนหรือแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่สิ่งที่สำคัญ คือ การเชื่อมโยงระบบเข้าหากัน ซึ่งนโยบายของผู้สมัครฯ บางคนยังมองเพียงแค่เฉพาะเรื่องท่อ หรือเรื่องระบายน้ำเพียงแค่ด้านเดียวเท่านั้น แต่ส่วนการแก้ไขปัญหาในการขุดลอกคลอง บริหารจัดการท่อระบายน้ำ พร้อมทั้งเชื่อมโยง

---

[6] 'น้ำท่วม' โจทย์ใหญ่ผู้ว่าฯ กทม.คนต่อไป นักวิชาการแนะต้องแก้ปัญหาให้รอบด้าน. (28 เมษายน 2565). **สำนักข่าวอิศราออนไลน์.** สืบค้น 3 ตุลาคม 2566 จาก https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/108407-isranews-254.html

โครงข่ายการบริหารจัดการน้ำท่วมระหว่างคลองสายหลัก ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดฝอยกับอุโมงค์ยักษ์ ซึ่งเหมือนเส้นเลือดใหญ่ เป็นเรื่องที่มาถูกทางแล้ว

สำหรับนโยบายการกักเก็บน้ำใต้ดิน โดยสร้างแก้มลิงขนาดใหญ่ คำว่า ใต้ดินนี้ อาจจะเป็นมุมมองแค่เฉพาะใต้ผิวดินเท่านั้น ไม่ใช่ใต้ดินชั้นบาดาล แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่สร้างยาก และต้องลงทุนสูง ส่วนกรณีที่กล่าวว่าพื้นที่กรุงเทพฯ เป็นแอ่งกระทะนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการสูบน้ำบาดาลมาใช้มาก แต่ในปัจจุบันปัญหานี้ได้ลดลงไปมากแล้ว และการสูบน้ำยังใช้งานได้ปกติ แต่วิธีการไม่ใช่เพียงการสูบแค่ที่เดียว เช่น การสูบที่ปลายคลองบางเขนออกไปสู่แม่น้ำเจ้าพระยา จะทำให้น้ำไหลออกได้เลย เนื่องจากพื้นที่กรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ราบสนิท หลักการการสูบน้ำในคลองต่าง ๆ คือ การสูบทอย เป็นการกั้นประตูน้ำเป็นระยะ ๆ แล้วใช้การสูบน้ำเป็นระยะ เพื่อให้น้ำวิ่งจากอีกจุดไปอีกจุดได้

สำหรับนโยบายการเปลี่ยนงบสร้างอุโมงค์ เป็นขยายศักยภาพท่อระบายน้ำ ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการระบายน้ำจะต้องขึ้นอยู่กับระดับน้ำในคลองด้วย ซึ่งมีปัจจัยจากน้ำเหนือหรือน้ำทะเลหนุน อีกทั้งพื้นที่กรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ราบ ที่ผ่านมาใช้ระบบการสูบทอย แต่ก็ยังระบายไม่ทัน เป็นสาเหตุที่เปลี่ยนมาเป็นอุโมงค์ยักษ์ เพื่อย่นระยะเวลาในการระบายน้ำ แต่เนื่องจากอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ส่งผลให้ระดับน้ำที่อยู่ต้นท่อกับปลายท่อแตกต่างกันมาก แต่ทั้งนี้อุโมงค์จึงถือเป็นอีกหนึ่งเส้นเลือดใหญ่ในการระบายน้ำและเป็นสุดจำเป็น เนื่องจากต่อให้มีระบบระบายน้ำที่ดี แต่คลองและปลายทางน้ำเต็มก็จะทำให้เกิดน้ำท่วมอยู่ดี

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ คือ การเชื่อมโยงทุกส่วนเข้าหากัน เพราะต่อให้ฝนตกลงจากบ้านเรือนไหลลงท่อ แต่น้ำในคลองจะต้องอยู่ในระดับต่ำ ไม่ใช่แค่ว่าท่อสะอาดน้ำลงคลองได้จบ เนื่องจากลักษณะพื้นที่กรุงเทพฯ เป็นที่ราบ จะต้องมีการบริหารจัดการน้ำ แต่ถ้าปริมาณน้ำฝนมากระบายไม่ทัน ก็จะต้องมีแก้มลิงกักเก็บน้ำไว้ ถ้าส่วนต่าง ๆ มีการร้อยเรียงกันให้เห็นภาพว่า จะมีการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางอย่างไร ก็จะทำให้การบริหารจัดการน้ำ และการระบายน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมก็จะเห็นผลที่ชัดเจนขึ้น และในทางปฏิบัติ ผู้ที่ทำงานในแต่ละส่วนจะได้เข้าใจถึงความสำคัญมากขึ้น

อย่างที่เห็นเรื่องอุโมงค์ยักษ์ ที่มีภาพโปสเตอร์อุโมงค์ แต่มีน้ำท่วมใต้โปสเตอร์ เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดคำถามว่า ตกลงอุโมงค์ใช้ได้จริงหรือไม่ ในส่วนนี้ก็ต้องมีการอธิบายให้ความรู้ว่า อุโมงค์ช่วยพื้นที่ในส่วนใด เพราะการมีอุโมงค์ไม่ใช่แปลว่าจะช่วยในการระบายน้ำทั้งกรุงเทพฯ นอกจากนี้ จะได้ทราบว่าในพื้นที่ใดมีปัญหา จะได้เข้าใจและบริหารจัดการเติมเต็มในส่วนที่ขาดได้อย่างชัดเจนมากขึ้น”

หากท่านใดเข้ามาดูแล ต้องมองระบบทั้งระบบให้เป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่ท่อ คลอง อุโมงค์ การสูบน้ำ ฯลฯ เชื่อมโยงแต่ละส่วนให้ได้ และดึงศักยภาพของระบบที่มีในปัจจุบันให้เต็มที่ที่สุด และวางโครงการในส่วนพื้นที่ที่ยังขาดทั้งหมดนี้ คือ นโยบายการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพฯ

การออกแบบแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอย่างยั่งยืน[7]

1. สร้างทางด่วนน้ำ (BYPASS) จากปัญหาการระบายน้ำที่เป็นอุปสรรค เสนอแนะให้มีการขุดคลองในแนวตรงตามตำแหน่งช่วงต่าง ๆ ของแม่น้ำหลักของเมือง พุ่งสู่ทะเลโดยสามารถสร้างแนวกันดินและสาธารณูปโภค เช่น ถนน ทางด่วน คร่อมน้ำ โดยเป็นได้ทั้งอุโมงค์น้ำ หรือทางน้ำเปิดโล่ง ซึ่งระหว่างการระบายน้ำอาจมีการสร้างเขื่อน ประตูเปิดปิดตามจังหวะที่เหมาะสมเพื่อรองรับน้ำช่วงอุทกภัยและสามารถแจกจ่ายน้ำในฤดูแล้งได้ สาเหตุของน้ำท่วมส่วนหนึ่งมาจากความคดเคี้ยวของคูคลองทำให้การระบายน้ำของเมืองเป็นไปได้ช้าและใช้เวลายาวนานในการระบายออก ก่อให้เกิดน้ำขัง น้ำนิ่ง น้ำเสีย ตามลำดับ การสร้างทางด่วนน้ำจึงสามารถลดปริมาณน้ำได้อย่างแน่นอน

2. สร้างแหล่งน้ำ บึง หนอง ประจำหมู่บ้าน (แก้มลิง) สาเหตุที่เกิดจากการสร้างหมู่บ้านทับ, ขวางทางน้ำ หรือถมหนองน้ำโบราณเป็นต้นเหตุของการลดทอนการระบายน้ำช่วงหน้าฝน เสนอแนะให้มีการสร้างข้อกำหนดของทุกหมู่บ้านตามจำนวนหลังคาเรือนที่เหมาะสมซึ่งสามารถระบายน้ำช่วงน้ำหลากของหมู่บ้านได้ มีประตูเปิดปิดน้ำประจำท้องถิ่นเพื่อระบายน้ำออกเข้าสู่ทางด่วนน้ำสายรองและสายหลักต่อไป บึงประจำหมู่บ้านนั้น สามารถเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชนได้อีกทั้งสามารถปรับสโลปดินให้ลึกได้มากเพื่อกักเก็บน้ำให้ได้มากที่สุด

3. การขุดลอกคูคลองครั้งยิ่งใหญ่และการสร้างกำแพงกันดิน แม่น้ำบางสายตื้นเขินมากขึ้นอันเกิดจากการทิ้งขยะของชุมชน การทับถมของตะกอนดิน ทราย เป็นเหตุทำให้แม่น้ำลำคลองไม่สามารถระบายน้ำได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งแม่น้ำบางสายกัดเซาะตลิ่งเพราะไม่ได้ออกแบบกำแพงกันดินเอาไว้ก็ยิ่งสะสมตะกอนดินทรายมากเข้าไปอีก การขุดลอกคลองควรมีการทำอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และสามารถขุดให้ลึกเพื่อรองรับกับปริมาณน้ำมากที่สุด โดยสร้างกำแพงกันดินตามตำแหน่งน้ำที่ปะทะตลิ่งหนัก ๆ หรือตลอดแนวแม่น้ำลำคลองที่เจออุทกภัยเป็นประจำทุกปี ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณมากพอสมควรแต่คุ้มค่าถ้าเทียบกับความสูญเสียจากน้ำท่วมในแต่ละปี

4. ปรับสมดุลการอยู่อาศัย ในการให้การศึกษาปลูกฝังทัศนคติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างเมืองแบบยั่งยืนวางแผนไม่ให้ชุมชนสร้างบ้านรุกล้ำ คู คลองสาธารณะ การสร้างความเท่าเทียมของบ้านและชุมชนต่อการอยู่อาศัยร่วมกัน ปัญหาการถมที่สูงของคนรวยล้อมที่คนจนอย่างเห็นแก่ตัว ควรมีช่องระบายน้ำร่วมใต้ดินซึ่งไม่ก่อให้เกิดแอ่งกระทะหลังน้ำหลาก โดยนำหลักคิดของความร่วมทุกข์ ร่วมสุข ฉะนั้น จึงขอเสนอแนะให้มีการยกเครื่องเมืองทั้งระบบตั้งแต่กฎหมายผังเมือง กฎหมายอื่น ๆ ในความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล และสันติสุข

5. ปลูกต้นไม้ปลูกป่า เพิ่มปริมาณต้นไม้ บริเวณต้นน้ำของตอนเหนือเพื่อดูดซับน้ำลดทอนกำลังน้ำจากภูเขาสูงปรับสมดุลของสภาพแวดล้อม โดยบรรจุอยู่ในระบบการศึกษา เพื่อปลูกฝังทัศนคติให้ประชาชน

---

[7] สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ. (19 พฤศจิกายน 2554). **การออกแบบแก้ปัญหาน้ำท่วมอย่างยั่งยืน.** สืบค้น 3 ตุลาคม 2566 จาก https://www.scimath.org/article-science/item/2488-2011-11-19-15-55-37

มีส่วนร่วมทุกข์และสุขพร้อมเพรียงกัน เล็งเห็นถึงปัญหาระดับชาติ ร่วมกันออกกฎหมายบังคับใช้สำหรับเมือง ชุมชน หมู่บ้าน เช่น เพิ่มเติมสัดส่วนของสวนและต้นไม้ในเปอร์เซ็นต์ที่มากขึ้น มีระบบการให้รางวัลอินเซ็นทีฟ เพื่อสร้างแรงจูงใจบวกของทุกชุมชน เช่น รางวัลชุมชนดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดระบบน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้งบประมาณในสัดส่วนที่เหมาะสมยุติธรรม ในขณะที่มีการปรับโทษ ชุมชน เสื่อมโทรม น้ำเสีย น้ำเน่า ด้วยเช่นกัน ทั้งภาครัฐและเอกชน ลดความคิด ต่างคนต่างอยู่ เติมแนวคิดการอยู่ร่วมกัน แบกปัญหาร่วมกันของชุมชนใส่ทัศนคติ “ความรับผิดชอบร่วม”

6. วางแผนผังเมืองใหม่เพื่ออนาคต การออกแบบผังเมืองต้องมองทุกมิติ แล้วสร้างสรรค์โครงการ วางแผนให้ไกลที่สุด แล้วทยอยสร้างทีละเฟส มีการวางผังเมืองในระยะลึก ระยะกว้าง ระยะไกล ทั้งศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ การจราจร สภาพอากาศ และการเปลี่ยนแปลงของโลกและเปลือกโลก เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม ฯลฯ แล้วรวบรวมเป็นโมเดลเมืองในฝัน โดยมองการสร้างระยะใกล้ กลาง ไกล อย่างมีทิศทาง และเปิดโอกาสให้คนรักบ้านรักเมืองแสดงความคิดประชาพิจารณ์เป็นระยะ ๆ ระดมสมองคิด จากนักสร้างเมืองมืออาชีพและนักออกแบบของประเทศ

4 เทคโนโลยีป้องกันน้ำท่วมที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ[8]

ฤดูฝนกับปัญหาน้ำท่วมนั้นเป็นของคู่กันมาแต่ไหนแต่ไร โดยเฉพาะในเมืองหลวงของไทยอย่างกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะและกว่าร้อยละ 35 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นจุดเสี่ยงภัยน้ำท่วม 3 เทคโนโลยีจากทั่วโลกที่อาจช่วยให้เรารับมือกับน้ำท่วมในกรุงเทพฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

NOAQ Tubewall

เทคโนโลยี NOAQ Tubewall จากบริษัท NOAQ ประเทศสวีเดน มีหลักการทำงานคล้าย ๆ กับสระว่ายน้ำเป่าลม กล่าวคือ เมื่อใช้อุปกรณ์เติมลมเข้าไปในท่อสีแดงให้พองโตและนำไปติดตั้งบนพื้น น้ำท่วมที่ไหลบ่ามาจะกดทับส่วนชายกระโปรงของท่อเอาไว้ ไม่ล้นออกไปจากส่วนกำแพงลมจนสร้างความเสียหายให้บ้านพักและทรัพย์สิน

NOAQ Tubewall นี้มีจุดเด่น คือ สามารถติดตั้งได้ง่ายและรวดเร็วเพราะมีน้ำหนักเบากว่าอุปกรณ์ป้องกันน้ำท่วมธรรมดา เช่น กระสอบทรายหรือการก่ออิฐหลายเท่าตัว เหมาะเป็นอย่างยิ่งกับการป้องกันน้ำท่วมเฉียบพลันแบบชั่วคราว นอกจากนี้ ยังสามารถพับเก็บเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำใหม่อีกครั้งได้อย่างสะดวกสบายอีกด้วย

ภาพที่ 1 NOAQ Tubewall

ที่มา: 4 เทคโนโลยีป้องกันน้ำท่วมที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ. (2566). สืบค้น 3 ตุลาคม 2566 จาก https://www.bangkokbankinnohub.com/th/3-technologies-that-can-improve-bangkoks-flooding-problems/

---

[8] **4 เทคโนโลยีป้องกันน้ำท่วมที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ**. (2566). สืบค้น 3 ตุลาคม 2566 จาก https://www.bangkokbankinnohub.com/th/3-technologies-that-can-improve-bangkoks-flooding-problems/

ULTISuDS

ULTISuDS คือ คอนกรีตสุดล้ำที่สามารถดูดซับน้ำได้ และคิดค้นโดยบริษัทวัสดุก่อสร้างชื่อดัง Lafarge Tarmac จากประเทศอังกฤษ นวัตกรรมนี้ คือ การพัฒนาต่อยอด Porous Concrete หรือคอนกรีตพรุน ซึ่งผ่านการริเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1800 โดย ULTISuDS มีความพิเศษแตกต่างจากคอนกรีตทั่วไป คือ สร้างขึ้นจากวัสดุต่าง ๆ เช่น หิน กรวด และทราย คล้ายกับคอนกรีตธรรมดา แต่ปรับขนาดและปริมาณของส่วนผสมเหล่านี้ให้มีความพรุนสูงมากจนสามารถดูดซับน้ำท่วมขังบนพื้นลงสู่ใต้ดินได้

สำหรับผลิตภัณฑ์ ULTISuDS นั้น มีอัตราการไหลซึมของของเหลว หรือสภาพนำน้ำ (Hydraulic Conductivity) มากถึง 5,000 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง (mm/hr) ซึ่งสามารถรับมือกับปริมาณน้ำจากพายุฝนที่แย่ที่สุดของอังกฤษกว่า 100 มิลลิเมตรต่อชั่วโมงได้แบบสบาย ๆ

อย่างไรก็ตาม ULTISuDS เหมาะกับการติดตั้งในบริเวณที่มีสภาพการจราจรไม่คับคั่งมากนัก เช่น ลานจอดรถ ทางเดินเท้า หรือถนนในหมู่บ้าน เพราะคอนกรีตที่มีความพรุนสูงมักรองรับน้ำหนักและแรงดันจากรถบรรทุกขนาดใหญ่ได้ไม่เท่าคอนกรีตธรรมดานั่นเอง

ภาพที่ 2 ULTISuDS

ที่มา: 4 เทคโนโลยีป้องกันน้ำท่วมที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ. (2566). สืบค้น 3 ตุลาคม 2566 จาก https://www.bangkokbankinnohub.com/th/3-technologies-that-can-improve-bangkoks-flooding-problems/

AquaFence

เทคโนโลยี AquaFence หรือ กำแพงป้องกันน้ำท่วม จากประเทศนอร์เวย์ ได้รับการรับรองจากศูนย์ควบคุมพลังงานและทรัพยากรน้ำของนอร์เวย์ (The Norwegian Water Resources and Energy

Directorate: NVE) ให้เป็นอุปกรณ์ป้องกันน้ำท่วมที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้จริง โดยมีนวัตกรรม Self Stabilized Design ที่ใช้แรงดันของปริมาณน้ำท่วมเพื่อตรึงกำแพงให้ตั้งอยู่กับพื้นได้อย่างมั่นคง

AquaFence ติดตั้งและเคลื่อนย้ายได้อย่างง่ายดาย เพียงนำกำแพงมาเรียงต่อกันเป็นแนวยาว กางกำแพงให้ตั้งฉาก เปิดใช้งานตัวล็อกทั้งสองข้างเพื่อเชื่อมกำแพงแต่ละส่วนให้ติดกัน เท่านี้ก็พร้อมป้องกันน้ำท่วมได้แล้ว โดยหากต้องการติดตั้งกำแพงความยาว 100 เมตรภายในเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ใช้ทีมงานแค่ 6-8 คน เท่านั้น

หลังจากน้ำท่วมได้ระบายออกไปหมดแล้ว ยังสามารถจัดเก็บกำแพง AquaFence อย่างสะดวกสบายได้ภายในระยะเวลาใกล้เคียงกัน แถมยังสามารถนำกลับมาใช้งานใหม่ได้กว่า 60 ครั้ง

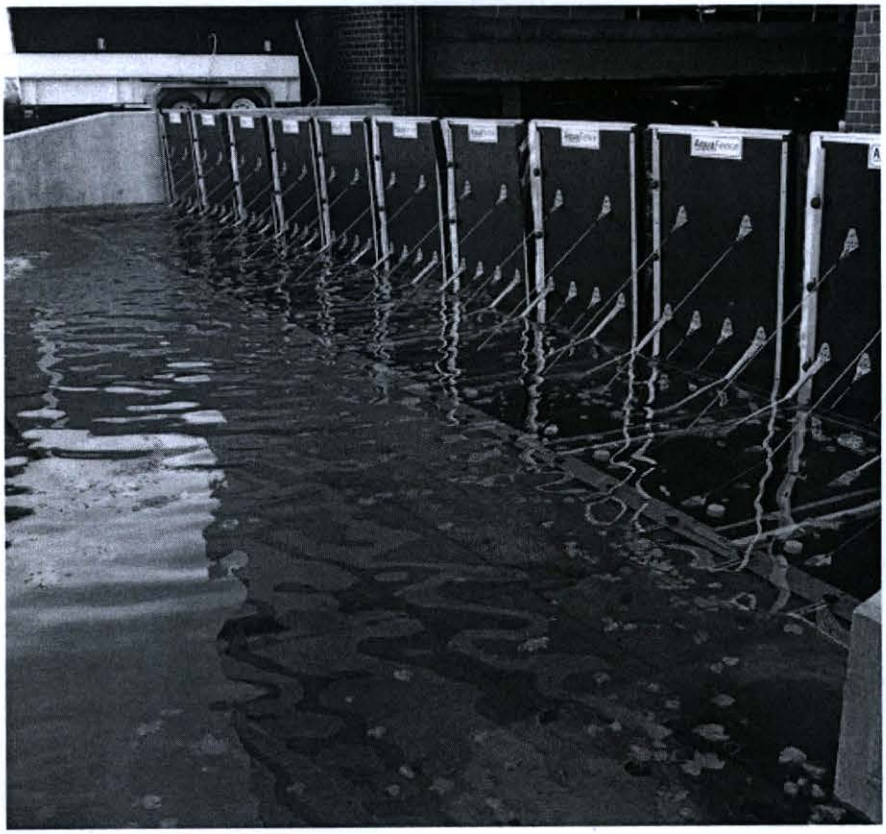

ภาพที่ 3 AquaFence

ที่มา: 4 เทคโนโลยีป้องกันน้ำท่วมที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ. (2566). สืบค้น 3 ตุลาคม 2566 จาก https://www.bangkokbankinnohub.com/th/3-technologies-that-can-improve-bangkoks-flooding-problems/

สวนสาธารณะที่โดดเด่นด้านการจัดการน้ำ

นวัตกรรมการสร้างสวนสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำได้ไม่เพียงแต่ช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพฯ แต่ยังเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ชาวเมืองทุกคนได้ทำกิจกรรมกลางแจ้งและสูดอากาศที่สดชื่นขึ้นอีกด้วย โดยหนึ่งในตัวอย่างของการออกแบบสวนดังกล่าว คือ อุทยาน 100 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นั่นเอง

สวนสาธารณะนี้เป็นฝีมือของคุณกชกร วรอาคม ภูมิสถาปนิกชาวไทยและผู้ก่อตั้งบริษัท LANDPROCESS ซึ่งอธิบายแนวคิดเบื้องหลังนวัตกรรมนี้ว่า คำนึงถึงอนาคตของกรุงเทพฯ ในอีก 100 ปี

ข้างหน้าที่อาจเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและภัยน้ำท่วม จึงออกแบบสวนให้ด้านหนึ่งมีลักษณะลาดเอียงเพื่อเก็บน้ำฝนไว้ใช้

นอกจากนี้ พื้นที่ชุมน้ำ (Wetland) ด้านข้างของอุทยานยังสามารถรองรับน้ำฝนได้อีกด้วย บริเวณพื้นที่เป็นปูนก็ใช้คอนกรีตรูพรุน หรือ Porous Concrete เพื่อให้น้ำซึมลงดิน รวมถึงยังสร้างทางระบายน้ำไร้ท่อที่มีพืชเล็ก ๆ คอยรองรับและดูดน้ำฝนที่เหลือบนพื้นเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

นับเป็นเรื่องน่ายินดีที่ประเทศไทยมีบุคลากรเก่ง ๆ ที่สามารถคิดค้นนวัตกรรมสมัยใหม่อย่างสวนสาธารณะสำหรับบริหารจัดการน้ำท่วมจนได้รับรางวัลจากองค์การสหประชาชาติ (UN)

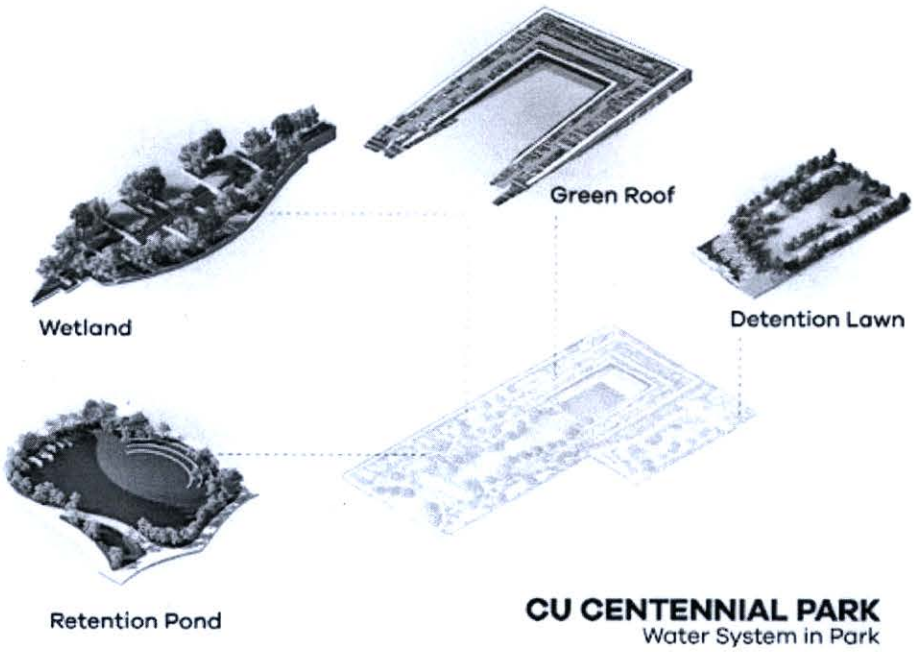

ภาพที่ 4 สวนสาธารณะการบริหารจัดการน้ำท่วม

ที่มา: 4 เทคโนโลยีป้องกันน้ำท่วมที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ. (2566). สืบค้น 3 ตุลาคม 2566 จาก https://www.bangkokbankinnohub.com/th/3-technologies-that-can-improve-bangkoks-flooding-problems/

กรณีการย้ายเมืองหลวงในต่างประเทศ

ตลอดช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา มีหลายประเทศที่ดำเนินการย้ายเมืองหลวงไปแล้วด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่ที่เหมือนกันของทุกประเทศ คือ สถานะของเมืองหลวงที่หมายถึง เป็นเมืองที่ตั้งของรัฐบาลกลางในประเทศนั้น ๆ หลายประเทศที่ย้ายเมืองหลวงก็มีทั้งเมืองหลวงที่ประสบความสำเร็จ และเมืองหลวงที่ไม่ประสบความสำเร็จ ขอสรุปประเทศในแถบเอเชียที่ได้ดำเนินการย้ายเมืองหลวงไปแล้วและมีแนวโน้มการย้ายเมืองหลวงใหม่ในอนาคต ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 8 ประเทศในแถบเอเชียที่ได้ดำเนินการย้ายเมืองหลวงและแนวโน้มการย้ายเมืองหลวงใหม่ในอนาคต

ประเทศ	เมืองหลวงเดิม	เมืองหลวงใหม่	สาเหตุ
เมียนมา	กรุงย่างกุ้ง	กรุงเนปยีดอ	ปี 2001 รัฐบาลทหารเมียนมาตัดสินใจย้ายเมืองหลวงของประเทศ แม้จะยังไม่ทราบถึงเหตุผลที่ชัดเจนในการย้าย บ้างก็ว่าเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ของกองทัพ คำแนะนำของหมอดูที่แนะนำนายพลกองทัพให้ย้าย เชื่อว่าเป็นจุดทำเลที่ตั้งใหม่นั้นดีกว่ายากแก่การรุกราน ของข้าศึกที่ต้องการจะเข้ามารุกราน เพื่อที่จะมีอำนาจควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์น้อยใหญ่ภายในประเทศ แต่ภายหลังในปี 2005 เมืองแห่งนี้ก็เต็มไปด้วยสถานที่ราชการใหญ่โต ทั้งอาคารรัฐสภา ทำเนียบประธานาธิบดี ที่ทำการรัฐบาล กระทรวงต่าง ๆ พร้อมกับโครงสร้างพื้นฐานอันใหญ่โต มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ และมีการจัดตั้งโรงแรม สร้างถนนสายหลัก 20 เลน สนามบิน ฯลฯ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเองจำใจต้องละทิ้งครอบครัวเพื่อมาประจำยังต้นสังกัดที่กรุงเนปยีดอ เนื่องจากไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาที่ดีพอ แต่ก็ยังมีสถานทูตหลายประเทศยังคงเลือกอยู่ที่กรุงย่างกุ้ง แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามสนับสนุนให้ย้ายไปกรุงเนปยีดอก็ตาม มีเพียงสาธารณรัฐประชาชนจีนเท่านั้นที่เข้าไปเปิดสำนักผู้ประสานงานในกรุงเนปยีดอ
อินเดีย	เดลี	นิวเดลี	ตลอดประวัติศาสตร์ของอินเดียมีการผลัดเปลี่ยนเมืองหลวงมาแล้วหลายแห่ง กระทั่งช่วงที่จักรวรรดิอังกฤษเข้าครอบครองอินเดีย เมื่อปี 1857 ได้ย้ายเมืองหลวงไปยังกัลกัตตา แต่เดลีก็ได้กลับมาเป็นเมืองหลวงอีกครั้งในปี

ประเทศ	เมืองหลวงเดิม	เมืองหลวงใหม่	สาเหตุ
			1911 โดยมีการสร้างเมืองใหม่ขึ้นมาทางใต้ และใช้ชื่อว่า “นิวเดลี” ซึ่งผังเมืองของนิวเดลี นับว่าเป็นเอกลักษณ์แบบตะวันตก รวมถึงความโอ่อ่าใหญ่โตของอาคารที่ทำการรัฐบาลด้วยฝีมือของสองสถาปนิกอังกฤษ คือ Edward Lutyens และ Herbert Baker ผู้ใช้เวลานานเกือบ 20 ปี ออกแบบถนน อาคารรัฐบาล ทำเนียบผู้สำเร็จราชการฯ (ปัจจุบัน คือ ทำเนียบประธานาธิบดี) ส่วนหนึ่งที่อาณานิคมอังกฤษเลือก “เดลี” เป็นเมืองหลวงของประเทศ เนื่องจากปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์ทางภาคเหนือที่เข้าถึงในหลายส่วนของประเทศได้ง่าย แม้ภายหลังอังกฤษจะมอบเอกราชให้อินเดียในปี 1947 รัฐบาลอินเดียก็ยังคงใช้กรุงนิวเดลีเป็นเมืองหลวงจนถึงปัจจุบัน ท่ามกลางปัญหามลพิษที่ส่งผลให้นิวเดลีเป็นหนึ่งในเมืองที่มีคุณภาพอากาศแย่ที่สุดในโลก
ปากีสถาน	นครการาจี	กรุงอิสลามาบัด	ในปี 1947 นครการาจี เมืองท่าสำคัญทางใต้ของประเทศมีสถานะเป็นเมืองหลวงแห่งแรก กระทั่งช่วงปี 1950 เกิดการรัฐประหารที่นำโดยกลุ่มทหารยึดอำนาจประเทศ พร้อมประกาศย้ายเมืองหลวงไปยังกรุงอิสลามาบัดทางตอนเหนือของประเทศ เนื่องจากอยู่ใกล้กับพื้นที่พิพาทแคว้นจัมมูและแคชเมียร์ อีกทั้งนครการาจีซึ่งเป็นเมืองท่านั้นเสี่ยงต่อการถูกโจมตีได้ง่าย และเช่นเดียวกับหลายประเทศที่ปากีสถานใช้อิสลามาบัดเป็นที่ตั้งรัฐบาล ส่วนศูนย์กลางด้านการเงินการพาณิชย์ ธนาคารกลาง และตลาดหลักทรัพย์ยังคงอยู่ที่นครการาจี
มาเลเซีย	กัวลาลัมเปอร์	ปุตราจายา	ผู้ที่มีแนวคิดการย้ายหน่วยราชการไปยังเมืองปุตราจายาก็คือ ดร. มหาเธร์ โมฮัมหมัด อดีตนายกรัฐมนตรีที่ได้เสนอแนวคิดดังกล่าวช่วงปี 1980 ปักหมุดอยู่ห่างจากกรุงกัวลาร์ลัมเปอร์ไปทางใต้ 25 กิโลเมตร ชื่อ “ปุตราจายา” ตั้งตามชื่อเต็มของนายกรัฐมนตรีคนแรกของมาเลย์ คือ ตุนกู อับดุล เราะฮ์มัน อาคารสำนักงานรัฐบาลและพระราชวังที่สร้างขึ้นใหม่ในเมืองแห่งนี้ได้รับการออกแบบโดยบริษัทสัญชาติมาเลย์ทั้งหมด และวัตถุดิบจากมาเลย์

ประเทศ	เมืองหลวงเดิม	เมืองหลวงใหม่	สาเหตุ
			ทั้งหมด มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่ใช้วัสดุจากต่างชาติ ด้วยงบประมาณราว 8,100 ล้านดอลลาร์ “ปุตราจายา” เริ่มก่อสร้างในปี 1995 ทว่าประสบปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินเอเชียในปี 1997-1998 ส่งผลให้โครงการล่าช้า “ปุตราจายา” แล้วเสร็จในปี 2003 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่ ดร. มหาเธร์ โมฮัมหมัด หมดวาระจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีพอดี โดยกำหนดให้มีสถานะเป็นเมืองที่ตั้งรัฐบาลกลาง ส่วนกัวลาลัมเปอร์ยังคงมีสถานะเป็นเมืองหลวงด้านการเงินการพาณิชย์ของประเทศ สถานะของเมืองปุตราจายาเป็นเขตปกครองพิเศษที่เป็นศูนย์กลางของรัฐบาลกลางมาเลเซีย โดยสถานะเมืองหลวงที่แท้จริงของมาเลเซียยังคงเป็นกรุงกัวลาลัมเปอร์
อินโดนีเซีย	กรุงจาการ์ตา	นูซันตารา	แนวความคิดจะย้ายเมืองหลวงนี้เกิดขึ้นครั้งแรกมาตั้งแต่ในยุคสมัยของซูการ์โน ประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซีย เคยเสนอให้มีการย้ายเมืองหลวงไปยังเมืองปาลังการายา จังหวัดกาลิมันตันกลาง เมื่อปี 2500 ซึ่งต่อมาประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้แถลงการณ์ต่อประชาชนคนในชาติถึงแผนการย้ายเมืองหลวงใหม่ออกจากกรุงจาการ์ตา โดยคาดว่าจะอยู่ระหว่างเมืองปาปันกับเมืองซามารินดา ในจังหวัดกาลิมันตันตะวันออกทางด้านตะวันออกบนเกาะบอร์เนียว แทนที่กรุงจาการ์ตาซึ่งกำลังประสบปัญหาความแออัดของประชากรในเมืองหลวงซึ่งมีผู้อยู่อาศัยมากกว่า 10 ล้านคน ปัญหามลพิษ ปัญหารถติด และปัญหาด้านธรณีวิทยา จากการที่พบว่าเมืองหลวงแห่งนี้กำลังทรุดตัวในทุก ๆ ปี ตามคำประกาศของผู้นำอินโดนีเซีย ระบุว่าได้ตั้งงบประมาณ จำนวน 33,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยคาดว่าจะสามารถเริ่มก่อสร้างได้ในปี 2021 และตั้งเป้าเริ่มย้ายที่ทำการรัฐบาลบางส่วนไปยังเมืองหลวงแห่งใหม่นี้ได้ในปี 2024
ฟิลิปปินส์	กรุงมะนิลา	ยังไม่แน่ชัด	รัฐบาลได้มองหาที่ตั้งเมืองหลวงแห่งใหม่ที่เรียกว่า “New Clark City” ห่างจากกรุงมะนิลาไปทางเหนือราว 100 กิโลเมตร ด้วยเหตุผลคล้ายกับกรุงจาการ์ตา คือ ปัญหาด้านการจราจร

ประเทศ	เมืองหลวงเดิม	เมืองหลวงใหม่	สาเหตุ
			ปัญหาความแออัดของเมือง แต่สำหรับฟิลิปปินส์ค่อนข้างจะสับสน เนื่องจากก่อนหน้านี้เมืองเกซอนซิตี้ถูกยกระดับให้เป็นเมืองหลวงของประเทศมาก่อน จนกระทั่งสมัยนายเฟอร์ดินาน มาร์กอสเป็นผู้นำประเทศในปี 1976 ได้ประกาศรวมกรุงมะนิลากับเมืองเกซอนซิตี้อยู่ในเขตมหานครมะนิลา (National Capital Region (NCR), Metro Manila) จึงยังไม่ชัดเจนว่า รัฐบาลดูเตอร์เตจะมีแนวคิดเมืองหลวงใหม่นี้เป็นอย่างไร

ที่มา: รวบรวมและเรียบเรียงจาก 1) ชาติไหนในเอเชียที่ย้ายเมืองหลวงไปแล้วบ้าง?. (30 สิงหาคม 2562). สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://www.posttoday.com/world/599273 2) ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (27 สิงหาคม 2562). ประเทศที่เคยย้ายเมืองหลวงใหม่ในช่วงกว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://thestandard.co/countries-who-have-changed-capital-cities/ และ 3) ทำไมอินโดนีเซียย้ายเมืองหลวง: ดูเหตุผลการเมือง สิ่งแวดล้อม ความเป็นชาติ. (27 สิงหาคม 2562). สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://prachatai.com/journal/2019/08/84055

จังหวัดที่เคยถูกเสนอให้ตั้งเมืองหลวงใหม่หรือเมืองหลักที่ 2

ตารางที่ 9 จังหวัดที่เคยถูกเสนอให้ตั้งเมืองหลวงใหม่หรือเมืองหลักที่ 2

จังหวัด	ภาค	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร (คน)		รวม (คน)	บ้าน (หลัง)
			ชาย (คน)	หญิง (คน)		
เพชรบูรณ์	เหนือ	12,688	479,134	494,252	973,386	373,933
พิษณุโลก	เหนือ	10,816	412,742	431,752	844,494	363,476
นครราชสีมา	ตะวันออกเฉียงเหนือ	25,494	1,290,253	1,339,805	2,630,058	1,044,524
นครนายก	กลาง	2,122	128,790	131,616	260,406	106,639
ลพบุรี	กลาง	16,057	366,294	368,999	735,293	299,270
นครปฐม	กลาง	1,985	442,350	479,532	921,882	426,205
ฉะเชิงเทรา	ตะวันออก	13,859	355,759	370,928	768,687	329,606
ยะลา	ใต้	4,521	271,480	274,433	545,913	175,981

ที่มา: รวบรวมและเรียบเรียงจาก 1) กรมการปกครอง, สำนักบริหารการทะเบียน. (2566). สถิติจำนวนประชากรและบ้าน 2565. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop 2) ข้อมูลพื้นฐานแต่ละจังหวัด

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750
Bureau of Academic Services
The Secretariat of the House of Representatives
Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร